

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII. / STEVILKA 34

CELOVEC, DNE 24. AVGUSTA 1961

CENA 2.- ŠILINGA

Slovenci smo in ostanemo!

Marsikdo ima v teh poletnih mesecih priložnost, da se mirno in stvarno razgovarja s tem ali onim znancom ali tujcem o našem narodnostnem vprašanju in o izvedbi zakonov o zaščiti manjšine v deželi. Tudi si dela vsak sam čisto misli o tem. Na drugi strani pa sodobne gospodarske in tudi tujsko-prometne prilike dostikrat odpravljajo duhovna in kulturna vprašanja. Zato je prav in umestno, da si odgovorimo na vprašanje: zakaj ostanemo Slovenci? Zakaj se nečemo pustiti ponemčiti, marveč ohraniti svojemu narodu zvestobo?

Narodna zvestoba je del v življenju uresničene ljubezni do bližnjega.

Blizu so nam člani naše rodne družine; vas in fara sta družini, ki nas povezuje in terjata od nas medsebojno ljubezen, pravljost in požrtvovalnost. Grdo je, če se družinski člani medsebojno kregajo, če so sosedi ene vasi ali člani ene fare med seboj sprti in se sovražijo. Naravna in božja postava velita ljubezen in obzirnost do bližnjega, ki te srečava na tvoji poti. Zato je tudi ljubezen sinov in hčera ene narodne družine pravna vrlina in zapoved. Tudi na ljubo svojemu rojaku moraš doprinesiti to ali ono žrtev in obzirnost, svoji narodni družini si dolžan požrtvovalnost in nesebičnost. Družinska kakor narodna ljubezen sta povezani in poglobljeni v najvišji in najgloblji ljubezni, to je v ljubezni do Boga. Zato pravimo, da sta ljubezen in zvestoba nedeljivi - dober član rodne družine je dober sin svojega naroda in dober otrok Cerkev. Življenje to jasno spričuje: najmanj raznarodovancev je med vernimi ljudmi, raznarodovan duhovnik je izjemen pojav.

Temu idealizmu stopi nasproti mrzka sebičnost. Nekak diš smrti navdaja ljudi, ki imajo le svojo osebno korist za življenjsko vodilo. Smešne so postave, ki z narodom in jezikom barantajo kot z mrtvim blagom. Osamljeni ostajajo, njihov delež je sramota in prezir.

Biti Slovenec pomeni nadalje, da pripadaš narodu bodočnosti.

Koliko se danes greši z zamenjavanjem političnega režima te ali one države z narodom ali ljudstvom. Nismo komunisti in vendar ljubimo naše brate in sestre preko naše državne meje in se čutimo z njimi kulturno povezane v duhu slovenskega izročila. Predobro vemo, da so politični režimi minljivi, narodi pa živijo in zorijo iz tisočletij v tisočletja. Toliko je v nas slovenske narodne zavesti, da verujemo v preobrnje Evrope, v kateri bodo tudi mlada slovanska ljudstva imela svoje mesto in vlogo v duhu krščanskega bratstva. Kdo ve, če bi ta ljudstva, ki danes tako junaško prestajajo svojo duhovno preizkušnjo, v drugačnih prilikah zdravo prebila ta vihar in burni vek industrializacije in se ne bi po vzorcu premnogih zapadnih narodov predala nacionalni nadutosti, življenjski naveličanosti in duhovni praznoti? Zato se jasno zavedamo, da imamo s slovensko besedo in kulturnostjo legitimacijo bodočnosti. Kdo rad pripada staremu, okostelelemu ljudstvu, katerega pogledi gredo samo še nazaj v njegovo zgodovino in je stariak po nazoru in življenjski sili? Slovenska beseda je govorica mladosti, slovenska kultura in slovenski duh bosta s oblikovala obličje nove Evrope.

Kaj se zgodi, če kdo zavrže materino besedo in se izneveri svojemu narodu?

Marsikdo bi dejal: morda pa je le prav in je zame in za moje otroke bolje, če postanemo Nemci. Lažje se bomo rinili skozi

življenje, manj bo žrtev in manj idealizma. To je strašna kratkovidnost, ki se le prebradko maščuje. Samo velikani duha bi zmogli reči, da stojijo nad narodom in narodno kulturo, da so v nekem smislu po svojih delih nadnarodni. Navadnega človeka vodi narodna nezvestoba v duhovno in kulturno mrtvilnost, ki jo razbereš iz vsake njegove besede in kretnje. Odvrge je svojo materino govorico in se sramuje slovenske knjige in pesmi, nima pa za zavrženo kulturno dobrino nobenega nadomestka. Spakedrana nemščina, ki jo govori, in še

mržnja do vsega slovenskega nista nikaka kultura in dotičnega le ponižujeta in delata smešnega. Ponemčeni rod je nujno obsojen v duhovno in kulturno mrtvilo. Odložil je svojo materino besedo in zavrgel kulturo, za tujo knjigo in melodijo, za tujo zgodovino in za tuje običaje in navade pa mu nedostaje znanje in izobrazba. Raznarodovanec se je izločil iz narodnega občestva, a se ne more prav včleniti v drugo kulturno družino, ker mu za to nedostaje predpogojev. Tako zapade duševnemu mrtvilo, osamljenju, materializmu in verski brezbriznosti.

Torej velja beseda o narodni zvestobi tudi v času avtomobilizma, tujih letoviščarjev in modernega industrializma za vsakogar, ki gleda z odprtim očesom v bodočnost.

Kmečka gospodarska zveza
Celovec, Mohorjev dom

VABILO

odbornikom, starešinam in krajevnim zaupnikom Zveze na

izredni občni zbor Kmečke gospodarske zveze

ki je v nedeljo 3. sept. ob 9. uri dop. v dvorani Mohorjevega doma v Celovcu s sledečim sporedom:

1. Otvoritev in pozdrav po predsedniku.
2. Referat »Iz delovanja Kmetijske zbornice« (pred. g. svet. Mirko Kummer star.).
3. »Zbornične volitve v novembru — kako nastopimo, kdo so kandidati Kmečke gospodarske zveze.«
4. Slučajnosti.

Zaključek ob 12. uri opoldne.

Vse vabljenе prosimo za udeležbo. V slogi in disciplini je naša moč!

OSREDNJI ODBOR

Teror in trenje na Južnem Tirolskem

Minuli teden je bilo na Južnem Tirolskem izvedenih več novih atentatov z običajnim sredstvom — bombami iz plastičnega materiala. Porušeni so bili štirje stolpi elektrovođa v Pustriški dolini, zaradi česa je bila dobava toka v tem izrazito tujsko prometnem območju, ki spada med pokrajinsko najlepše predele Južne Tirolske, dalj časa prekinjena. Na raznih drugih krajih, med drugim pri neki elektrarni, so nastavljene bombe pravočasno odkrili in odstranili. Ena pa je potem iz neznanih razlogov vendarle eksplodirala, in sicer v karabinjerski (orožniški) vojašnici, kjer pa na srečo ni povzročila človeških žrtev, pač pa milijonsko materialno škodo.

Italijanska policija je izvedla več aretacij. Pri hišnih preiskavah pa je našla 7 kg razstreliva, več peklenjskih strojev in zavitkov vžigalne žice ter 300 strelnih nabojev.

V Bocnu pa je bila ustanovljena nova politična stranka in sicer »Stranka Južno-tirolcev, ki so ostali«, to je tistih, ki med zadnjo vojno ob sporazumu med Hitlerjem in Mussolinijem niso optirali za Nemčijo. Ustanovitelj nove stranke, ki jih vodi grof Dietrich von Wolkenstein iz bocenske okolice, je v zadnjih dneh raztrosila po deželi na tisoče letakov, v katerih poziva Južno-tirolce, da pristopijo k novi stranki, ki hoče gojiti nemške jezikovne tradicije, noče pa imeti nič skupnega s teroristi. Zbrati hoče v svojih vrstah ljudi, »ki se sramujejo imeti kaj skupnega z nasilneži« ter se zavzema za mirno sožitje med nemškim, ladinskim in italijanskim prebivalstvom.

Vest o ustanovitvi nove stranke, k ima menda simpatije celo v tistih krogih Južno-

tirolske ljudske stranke, ki so za bolj umirjeno politiko in jim prav posebno ni pogodu vedno vidnejše nastopanje nacionalističnih elementov nacistične preteklosti. V avstrijski javnosti je nastanek nove politične skupine zbudil veliko neugodje. Tukajšnje časopise mu prerokuje skorajšen konec, kot podobnim dosedanjim poskusom, med drugim tudi zaradi tega, ker se nova stranka obrača na tiste Južne Tirolce, ki »so ostali« in teh je itak bilo samo 14%. dočim so vsi ostali optirali za Hitlerjevo Nemčijo in si premislili šele potem, ko je ta propadla.

Tujski promet na Južnem Tirolskem je to sezono zelo trpel. Neki britanski novinar, ki je pred kratkim prepotoval deželo poroča sicer, da so Južni Tirolci na zunaj zelo složni, kar se je pokazalo pri nekem državnem prazniku, ko so zaradi odredbe, da je treba izobešati tirolsko deželno zastavo šele na drugem, manj častnem mestu poleg italijanske državne zastave, prebivalci ohranili obe zastavi — na podstrešju. Po drugi strani pa narašča nezadovoljstvo med prebivalstvom, ki tudi občuti gospodarske posledice politične nestrpnosti, »kajti noben hotel ne more dolgo obstati s 6 natakarji ob 3 gostih«, pripominja Anglež.

Nastanek nove stranke ob novem valu terorističnih dejanj kaže, da je položaj na Južnem Tirolskem slej ko prej težaven in nepregleden. Spor zaradi Južne Tirolske meče senco tudi na odnose med Avstrijo in Italijo. V zvezi z željo Avstrije, da pristopi k EWG, katere članica je Italija, zahtevajo nekateri krogi v Rimu, da italijanska vlada vložijo svoj veto.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence OBJAVA

PONAVLJALNI IN SPREJEMNI IZPITI

Ponavljalni izpiti so v ponedeljek, dne 11. septembra ob 8. uri v šolskem poslopju Lerchenfeldstrasse 22.

Sprejemni izpiti za vse razrede so v torek, dne 12. septembra ob 8. uri.

V sredo, dne 13. septembra 1961, je v času od 14. do 16. ure vpisovanje za vse razrede.

V četrtek, dne 14. 9. je ob deveti uri šolarska sv. maša in ob 13.45 uri prvi redni pouk.

Uradne ure so vsak četrtek od 8. do 10. ure.

Ravnateljstvo

SEJA KMEČKE GOSPODARSKE ZVEZE

Člani osrednjega odbora in starešinskega sveta Kmečke gospodarske zveze, pozor! — V nedeljo, 3. septembra je ob 8. uri dopoldne v sejni sobi Mohorjevega doma v Celovcu seja. Prosimo, da vsi vabljeni zanesljivo pridejo.

- K R A T K E V E S T I -

Kolera je izbruhnila na komunističnem Kitajskem in se naglo širi tudi na sosednje predele. Nekatere slučaje so že ugotovili v sosednji britanski koloniji Hongkong in portugalski koloniji Macao, na otoku Borneo in drugod. Japonska je po vseh svojih letališčih in pristaniščih uvedla karanteno ter strog zdravniški pregled vseh potnikov iz ogroženih predelov. Tudi vladi Indije in Filipinov sta odredili zaščitne ukrepe.

V Beogradu vrvi priprave za »konferenco neblokovcev«, to je držav, ki ne pripadajo nobenemu izmed obeh velikih svetnih blokov. Jugoslavija je med udeleženci edina evropska država, dočim so ostale po večini iz Azije in Afrike. Na dosednji listi 24 povabljenih držav so Afganistan, Alžir (uporniška vlada), Burma, Cejlon, Tunizija, Ciper, Kuba, Kambodža, Indija, Abesinija, Saudijska Arabija, Somalijska, Indonezija, Irak, Jemen, Gvineja, Ghana, Nepal, Libanon, Maroko, Mali, Združena arabska republika (Egipt in Sirija), Sudan in Pakistan. Vodilno vlogo na tej konferenci bosta poleg maršala Tita, ki osebno vodi jugoslovansko delegacijo, igrala še egiptovski diktator Nasser in indijski demokratski predsednik Nehru. Družba bo zatorej zelo pisana ne le po barvi kože, ampak tudi po politični barvi. Pričakujejo tudi okrog 700 časnikarjev z vsega sveta. Tako na Zapadu kot na Vzhodu z zanimanjem opazujejo vrvenje v Beogradu.

Smrt kosi po cestah. Minuli teden je bilo na avstrijskih cestah 1373 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 34 oseb mrtvih, 1143 pa ranjenih. V 52 primerih je vozač po nesreči pobegnil, v 62 primerih pa je bila ugotovljena vozačeva pijanost. Koroška je s 163 prometnimi nesrečami, s 4 mrtvci in 151 ranjenci na 4. mestu za Tirolsko, Dunajem in Štajersko.

Novi bankovci po 100 šil. bodo manjši od sedanjih in sicer bodo dolgi 15 cm široki pa 7,5 cm, tako da jih bo moč spraviti v običajne denarnice brez zlaganja. Novi bankovci, ki jih sedaj s polno paro tiskajo na Dunaju in bodo predvidoma dani v promet v začetku septembra, bodo na eni strani imeli glavo »kralja dunajski valčkov« Johanna Straussa. Kasneje bodo v istem formatu izdali tudi bankovce večje vrednosti (500 šil. in 1000 šil.). Napovedujejo pa tudi »zmanjšanje« velikosti bankovcev po 50 in 20 šil., ki bodo imeli format 13x6,5 cm.

Politični teden

Po svetu . . .

Berlin: Johnson je dvignil moralo . . .

»Kitajski zid« iz bodeče žice, s katerim je komunistična vlada Vzhodne Nemčije obdala Zapadni Berlin, je bil minul petek pretrgan na kar treh krajih: Po cesti iz Helmstedta je prispela iz Zapadne Nemčije v zapadni Berlin kolona 250 vojaških vozil s 1500 ameriški vojniki, da ojačijo okrog 10.000 mož broječo zapadno posadko (med temi je polovica Amerikancev) v zapadnem Berlinu; previdnejši Angleži so poslali nekaj ducatov okropanih avtomobilov in tankov po železnici, po zraku je pa priletel ameriški podpredsednik Johnson v nekdanjo nemško prestolnico. Vsi ti ukrepi so imeli bolj politični, moralni pomen, kot pa vojaški.

Po izvedbi zapore zapadnega Berlina se je Nemcev na tej in oni strani »železne zaves«, posebno pa Berlinčanov na oni strani bodeče žice, polastila huda malodušnost, obenem pa razočaranje in »ogorčenje« zaradi previdnosti in počasnosti, s katero so zapadne velesile odgovorile na ukrepe vzhodnonemške vlade, ki so pa v resnici le izvršitev naročil iz Moskve. Valovi tega ogorčenja so segli tudi v vroče nemško čuteča srca po redakcijah nekaterih avstrijskih časopisov, ki bi najraje videli, da bi Amerikanci, Angleži in Francozi vstali kot en mož ter lastnoročno odstranili bodečo žico v Berlinu.

Iz varne nevtralnosti Avstrije si je kaj takega res lahko želeli, posebno ko taki ljudje, enkrat v ognju nemškega navdušenja ne mislijo več kot za peden naprej pred nosom.

Zelo zadržana je bila v teh dneh zapadnonemška vlada, Kancler Adenauer, ki ga sovjetska propaganda in za njo propagandistični »dežel« tako rada slika kot najnevarnejšega vojnega hujskača, je pokazal veliko premišljenost. Pozval je Nemce na tej in oni strani bodeče žice, da naj bodo mirni. Ostal je lepo v Bonnu, se razgovarjal s sovjetskim poslanikom in diplomati zapadnih držav. Diplomatski protest, ki so ga zapadne sile vložile najprej pri sovjetskem vojaškem poveljniku v Berlinu in potem v državnih pisarnah, ni Nemcev zadovoljil in poleg jeze na zapadnjake se je pridružila celo nevolja na Adenauerja. Pač pa je bil toliko odločnejši socialistični somišljenik Brandt, sedanjí berlinski župan in Adenauerjev protikandidat pri bližnjih državnozborskih volitvah. Narediti glede Berlina tudi on ni mogel nič, pač pa si je naredil dobro reklamo za volitve.

. . . bodeča žica pa ostane

Prihod 1500 ameriških vojakov in nekaj ducatov angleških tankov položaja v Berlinu tudi ni spremenil niti za las, kajti bodeča žica je ostala in beg iz Vzhodne Nemčije je še naprej otežkočen, pač pa je neizmerno dvignil moralo prebivalcev Berlina in tudi nemški kričarji so potolaženi. Nemci pač hočejo nekaj videti in potem jim je lažje.

Dejstvo je in ostane, da je zapadni Berlin otok sredi komunistične Vzhodne Nemčije in da, če v njem ne bi bilo vojaških posadk zapadnih velesil, bi ga že davno preplavilo morje rdečega terorja. Ali je teh vojakov 10.000 ali 11.500, je na koncu koncev vseeno. Kajti Sovjeti si morajo pošteno premisliti, preden bi se teh lotili.

Vzhodnonemška vlada je zaprla Berlin bolj iz zadrege, kot iz samozavestne moči. Nenehna reka beguncev je ne le dražila komunistične oblastnike, ampak ogražala same temelje gospodarskega in političnega sistema v Vzhodni Nemčiji ter nenehno razgaljala šibkost vzhodnega bloka. Nasilna zapore Berlina je torej bila v znatni meri za Vzhod nujnost, porojena iz nemoči in neuspešnosti komunističnega gospodarskega sistema, ki v svojem raju delavcev ne more nuditi niti delec tistih ugodnosti v življenju, ki jih uživa delavec pod »kapitalističnimi izžemalci«, da o politični svobodi sploh ne govorimo. Tudi poleti v vsemirje ne morejo prikriti revščine in neuspehov na Zemlji.

Zapad pa je z dokončno razdelitvijo Berlina moral sprejeti na znanje uničitev poslednje postojanke, ki je doslej nekako predstavljala skupnost obeh delov nekdanje nemške države. V Berlinu sta se namreč še vedno lahko srečavala vzhodna in zapadna Nemčija, tam so meje bile prehod-

ne. Sedaj pa je bodeča žica uničila to zadnje upanje Nemcev na združitev, zapadnjake pa prisilila, da pogledajo v oči stvarnosti, namreč, da tista »Vzhodna Nemčija«, katere oni ne »priznajo«, to je se delajo, kot da je sploh ni, v resnici obstoji in izvaja učinkovite ukrepe.

V razburjenju zadnjih dni je londonski »Times« zapisal modro besedo: Zapadna politika mora po eni strani odločno braniti svoje pravice v Berlinu, po drugi strani pa mora paziti, da s prenapljenimi ukrepi ne poslabša že itak težavnega položaja, iz katerega je za oba en sam izhod: pogajanja.

Tako bi lahko rekli, da stoji sedaj igra za Berlin, in s tem obenem za svetovni mir 1:1. Najprej je vzhodnonemška vlada po povelju iz Moskve z bodečo žico razdelila Berlin na dva dela, kar so morali zapadnjaki mirno gledati. Nato pa so Amerikanci in Angleži preko ozemlja komuni-

. . . in pri nas v Avstriji

Počitnice gredo proti koncu . . .

Politično premirje, ki je nastalo brez slehernega dogovora med obema koalicijskima strankama, ker so pač »glavni junaki« — ministri — enostavno šli na dopust in svoje bojno navdušenje hladijo ob jezerih, na morju ali v planinah.

Za 5. september je že določena prva vladna seja in gospodje ministri se bodo morali nekoliko prej vrniti z vedrih letoviških zelenic v sivino dunajskega zidovja in asfalta.

Kratek pregled bivališč naših ministrov v zadnjih tednih kaže, da uživa Koroška veliko priljubljenost. Ne le, da je obrambni ministr dr. Schleiner kot koroški domačin prebil počitnice v naši deželi, kar je že skorajda samo po sebi razumljivo, ampak cela vrsta drugih ministrov si je prišla krepčat zdravje, živce in bojno moralo na Koroško; trgovinski minister dr. Bock je na Osojskem jezeru, pravosodni minister dr. Broda na Turracherhöhe, pa tudi kmetijski minister ing. Hartmann, in dva državna tajnika, dr. Kranzlmayr in Weikhart, so letovali na Koroškem. Upati je, da bodo gospodje ministri tudi v politični sezoni leta posvečali Koroški isto pozornost, kot ji jo posvečajo v počitniški sezoni.

. . . prepri pa se že začnajo

Skrbi, ki čakajo ministre niso majhne. Prva je nezadovoljstvo kmetov zaradi premalih dotacij za kmetijstvo v novem proračunu, o katerem smo že poročali v prejšnji številki.

Organizacija kmetijskih interesov Bauernbund, se je minuli teden sestala na sejo in v pičlih treh urah izdelala načrt za svoj »jesenski pohod«. Po dolgih letih čakanja in prazne tolažbe so se kmetje naveličali kimati koalicijskim kompromisom. V zadnjih letih sta se namreč obe koalicijski stranki le prevečkrat sporazumeli na račun kmetov. Pri socialistih je to dokaj razumljivo, saj je večina njihovih volilcev med delavci, manj razumljivo pa je

stične Nemčije ponovno »vkorakali« v Berlin, pri čemer so jim sovjetske straže ob poti morale mirno salutirati. Oba nasprotnika ves svet obsegajoče hladne vojne, katere žerjavica pa najbolj nevarno tli sedaj v Berlinu, se z mirnimi živci merita in tuhtata, kako bi drugoga prekanila, ne da bi pri tem prišlo do svetovnega požara. Vsak izmed njiju ima v zalogi nekaj močnih kart, oba se jih poslužujeta po pravilu »preračunanega tveganja«, toda oba vesta, da ne smeta tvegati preveč, kajti s tem bi tvegala lastni pogin. Upati je, da se pri svojih računih ne zmotita, ker v tej tvegani igri gre za obstoj nas vseh.

Werner Berg, Slepí organist

SLOVENC

doma in po svetu

Izvoz slovenske knjige

Slovenska knjiga je v zadnjih letih postala tudi zelo uspešno izvozno blago. Kot poroča ljubljanski dnevnik »Delo«, je v zadnjih letih »statistika pokazala, da izvoz slovenske knjige zelo narašča. Računajo, da pokupijo v inozemstvu vsako leto 30 do 40 odstotkov več slovenskih knjig.« V l. 1960 je znašal izkupiček izvoza slovenskih knjig v tujino 38 milijonov dinarjev, (oziroma preračunano po obračunskem kurzu za nad en milijon šil.), ugotavlja isti list in pripominja: »To dokazuje, da rojaki v drugih deželah radi segajo po domači knjigi, ki bi se — pravijo ljudje, ki se ukvarjajo v prodaji knjig v druge države — med njimi lahko še bolj uveljavila.«

Tri slovenska knjigotrska podjetja in sicer Državna založba Slovenije, Cankarjeva založba in Mladinska knjiga, ki opravljajo izvoz knjig, »si prizadevajo v svetu zbuditi čim večje zanimanje za leposlovna in znanstvena dela domačih avtorjev. Hkrati skrbijo za to, da so interesi obveščeni o založniški dejavnosti ter razpošiljajo po svetu kataloge, prospekte in sezname vseh knjig, ki izidejo v Sloveniji.« Obenem so omenjene založbe navezale stike na poslovni podlagi z različnimi knjigarnami, ki so jih ustanovili in vodijo izseljenci in begunci po svetu, kot knjigarno »Familia« v Clevelandu ter različnimi drugimi v Kanadi, Zapadni Nemčiji in drugod. Največ knjig prodajo v Združene države, zatem sledita Zapadna Nemčija in Kanada, »omeniti pa velja še Trst in Celovec, kjer si domača knjiga uspešno utira pot med slovenski živeli«. Največ kupujejo v inozemstvu izvirna domača dela, med katerimi »prednjačijo Ivan Cankar, F. S. Finžgar, Fran Levstik, Josip Jurčič in drugi. Zbrana dela slovenskih klasikov pa kupujejo razen zasebnikov tudi tuje univerze.«

Znatno je tudi zanimanje po strokovnih in znanstvenih knjigah slovenskih avtorjev, predvsem naših mednarodno priznanih jezikoslovcov Ramova in Nahtigala. Te kupujejo tuje znanstvene ustanove, univerze in študentje. Poleg tega pa Slovenska akademija znanosti in umetnosti zamenjuje svoje izdaje z znanstvenimi knjigami, ki jih izdajajo podobne ustanove v tujini.

Smrt slovenskega podjetnika v Braziliji

V mestu Lome v Braziliji je umrl veleindustrialec Franc Podboj, eden izmed treh bratov Podboj, ki so leta 1897 kot mladi fantje zapustili rodno Postojno ter se naselili v Braziliji. Tam so se pri nemških usnarjih izučili strojarstva, nato pa ustanovili lastno podjetje, ki se je razvilo v veleobrat in je nedavno praznovalo 50-letnico obstoja. Za svoje izdelke je na razstavah prejelo trikrat zlato kolajno in sicer leta 1910, 1921 in 1922.

10-letnica smrti Antona Novačana

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu je svoj letošnji drugi sestanek posvetila dr. Antonu Novačanu ob 10-letnici njegove smrti. Dr. Tine Debeljak je podal lik tega vsestranskega moža, ki ni bil samo zlata duša, bister politik in navdušen narodnjak ampak tudi eden izmed pomembnejših slovenskih kulturnih delavcev. Kot pesnik, pisatelj in dramatik je ustvaril večje število del trajne vrednosti, med katerimi prednjačita drama »Herman Celjski« ter pesniški ciklus »Peti evangelij«, ki ga je spisal v pregnanstvu. Zorko Simčič je govoril o Novačanu kot človeku, Ruda Jurčec pa kot o politiku. Pokojnik je bil znan in priljubljen tudi na Koroškem, kjer je bil v dobi med obema vojnama dalj časa jugoslovanski generalni konzul. Po letu 1945 je živel v Rimu in Trstu, nato pa se je preselil v Argentino, kjer je umrl leta 1951.

Slovenec Cerar — evropski prvak v telovadbi

Priporil si je 4 zlate in 2 bronasti kolajni

Na evropskem telovadnem prvenstvu v Luksemburgu je mladi slovenski študent Miro Cerar zmagal v skupnem tekmovanju (drog, bradlja, krogi, konj z ročaji, preskok čez konja in v talni telovadbi) torej v šestih disciplinah, za kar je prejel zlato kolajno; poleg tega je bil pa prvi še na konju z ročaji, bradlji in krogih, za kar je prejel še tri zlate kolajne. Za nameček pa je prejel še dve bronasti kolajni za svoj tretji mesti v preskoku in v talni telovadbi.

Je to doslej v telovadnih tekmah največji uspeh, ki ga je kdajkoli dosegel kak slovenski telovadek pri mednarodnih srečanjih, ker namreč doslej še nihče ni prejel pri enih in istih tekmah toliko kolajni. Lansko leto pri rimski olimpijadi je imel Cerar smolo, kajti majhen spodrslijaj na konju in drogu ga je spravil ob dve kolajni. In kljub temu se je s svojim osmim mestom (v splošni klasifikaciji) vrnil kot edini tekmovalec med rusko in japonsko elito ter pustil za seboj nekaj Rusov in Japoncev.

Ugledni švicarski športni list »Sport« z dne 11. avgusta, torej nekaj dni pred evropskim prvenstvom v telovadbi v Luksemburgu, je v svojih napovedih glede izida

ttega največjega evropskega tekmovanja o mladem Slovencu Miru Cerarju iz Ljubljane napisal tole: »Napredujoči 22-letni jugoslovanski študent Miroslav Cerar je absolutni svetovni razred. Priznani strokovnjaki so bili že v Rimu (o priliki rimske olimpijade) mnenja, da je ta talent najboljši vrhunski telovadek sveta... Če bo Cerar ohranil živce, se zanesemo na njegovo zmago, zlasti še zato, ker je v aprilu letošnjega leta gladko premagal Rusa Titova z 58,10 : 56,50 t. Kar smo videli v Stuttgartu (ob priliki gimnastrade) pri njem, nas potrjuje v domnevi, da je ta, idealne in vitke postave, vendar izredno močan telovadek, velik favorit za razna prva mesta.« Te napovedi največjega evropskega športnega lista so se v polni meri uresničile.

Prav nič čudnega ni, če so japonski strokovnjaki o priliki svojega nastopa v Ljubljani (ko so se vračali iz Rima) izjavili, da je Cerar edini belec, ki bo resno ogrožal Japonce pri bodočih olimpijskih tekmah in svetovnih srečanjih. Prvikrat sem videl tega odličnega telovadca lansko leto na rimski olimpijadi in takoj sem postal pozoren nanj. Njegove izvedbe sličejo japon-

(Dalje na 8. strani)

Pred knjižno razstavo v Mohorjevi hiši

Ob ognjišču slovenske knjige

V eni zadnjih števil »Našega tednika« sem bral članek »Pred 110 leti se je začelo«. Prav je, da nas je list z njim opozoril na pomembno obletnico in nam poklical v spomin pomembno dejanje nekaterih naših zavednih kulturnih delavcev. Skrb za izdajanje slovenskega tiska ni nekaj, kar se je začelo po zadnji ali prejšnji vojni. Iz omenjenega članka vidimo, da je bila ta skrb živa že pred 110 leti med rojaki v Celovcu in njegovi bližini.

Še pred 110 leti

Treba je pa poudariti, da so že veliko prej kot pred 110 leti izdajali v Celovcu slovenske knjige. Mnogi naši kulturniki so najprej pisali — po tedanji navadi — v latinščini. Znano je, da se je l. 1700 rodil v Železni Kapli Anton Mikla u z, ki je stopil v jezuitski red in tam kulturno deloval. Sodeloval je pri drugi izdaji Megiserjevega nemško-latinsko-slovensko-italijanskega slovarja.

Leta 1789. je izšel v Celovcu »Nemško-slovenski slovar«, ki ga je sestavil jezuit Ožbalt G u t s m a n. Delo tega Korošca je v slovenski kulturni zgradbi nad vse pomembno. Z njim je postal Celovec za pol drugo stoletje središče književnega ustvarjanja vsega slovenskega naroda.

Njegovo delo je nadaljeval pesnik in jezikoslovec Urban J a r n i k, doma iz Potoka v Ziljski dolini. Leta 1844. je umrl kot župnik v Blatogradu. Napisal je med drugim pesmi »Zilja« in »Na mojo domovino«. Priredil je knjižico »Zbor lepih ukov za slovensko mladino«. Njegovemu delovanju so sledili profesor Matija Ahacel iz Gorenč, Lambert Ferčnik iz Sveč v Rožu in Julijan Hornböck.

Slikar Pernhart iz Medgorij

Iz tiste dobe je tudi slovenski slikar Marko Pernhart, ki je bil rojen v Zgor-njih Medgorjah l. 1824. Ali ga pozna naša mladina? Ali vedo zanj vsi, ki jim je znana Pernhartova cesta v Celovcu? Že v zgodnji mladosti se je Marko navdušil za slikanje. Začel je slikati skrinje in končnice na panjih in na celovski trg nosil pestro poslikane tičnice in slike smešne vsebine, svoje izdelke. Komaj 12 let star je poslikal so-be velike Krajcarjeve gostilne med Velikovcem in Celovcem. Gostilničar je opozoril škofovega kaplana zgodovinarja Hermannna na nadarjenega dečka 15-letni Marko je prišel v Celovec k slikarju Andreju Hauserju. S podporo goriškega nadškofa Franca Lušina, tinjskega rojaka, se je Marko izsolal. Odšel je v Monakovo in postal pomemben slikar. Kot navdušen planinec je slikal tudi panorame naših planin in razstavjal v Celovcu in Ljubljani. Naslikal je vse najznamenitejše koroške grajske razvaline. Omenil sem le nekaj misli, ki naj opozorijo naše mlade na to, da je bil Celovec ognjišče slovenske knjige že tudi pred 110 leti.

Razstava slovenskih knjig

Razveselila me je vest, da pripravljajo skupina naših študentov za zadnji teden v avgustu razstavo slovenskih knjig v Celovcu. Veselim se že, da bom spet morda srečal knjigo, ki sem jo videl v mladosti, pa je pozneje nisem imel več priliko videti. Kot staro znan-ko jo bom pozdravil!

V tem pogledu so nam dogodki okoli zadnje vojne naredili neprecenljivo škodo. Uničili so nam nešteto slovenskih knjig. Kdaj bodo naši ljudje za to deležni po pravici zaslužene odškodnine?

Prepričan sem, da bo razstava slovenske knjige zelo poučna za naše mlade študente in izobražence. Saj nimajo vedno prilike imeti toliko slovenskih knjig zbranih in tako razvrščenih. Poučna bo za naše šolane ljudi, ki jim je bila in je še knjiga draga prijateljica. Pa tudi preprosto ljudstvo odnese s take razstave marsikaj poučnega in zanimivega. Koliko našim očetom in materam so bile »Zgodbe svetega pisma« kažipot v neznani svet in učitelj davne zgodovine ter Jezusovega življenja. Kdo se ne bi rad spomnil bukev, ki so iz njih molili stari oča in mati, pa jih ni več nikjer mogoče dobiti! Gotovo bodo na tej razstavi!

Veliko sem že bral o »Dušni paši«, ki jo je napisal naš veliki misijonar med Indijanci po Severni Ameriki Friderik Baraga. Rad bi to knjigo enkrat tudi videl, kakšna je. Danes izide sicer mnogo knjig, pa niso več tako priljubljene, kot so bile stare.

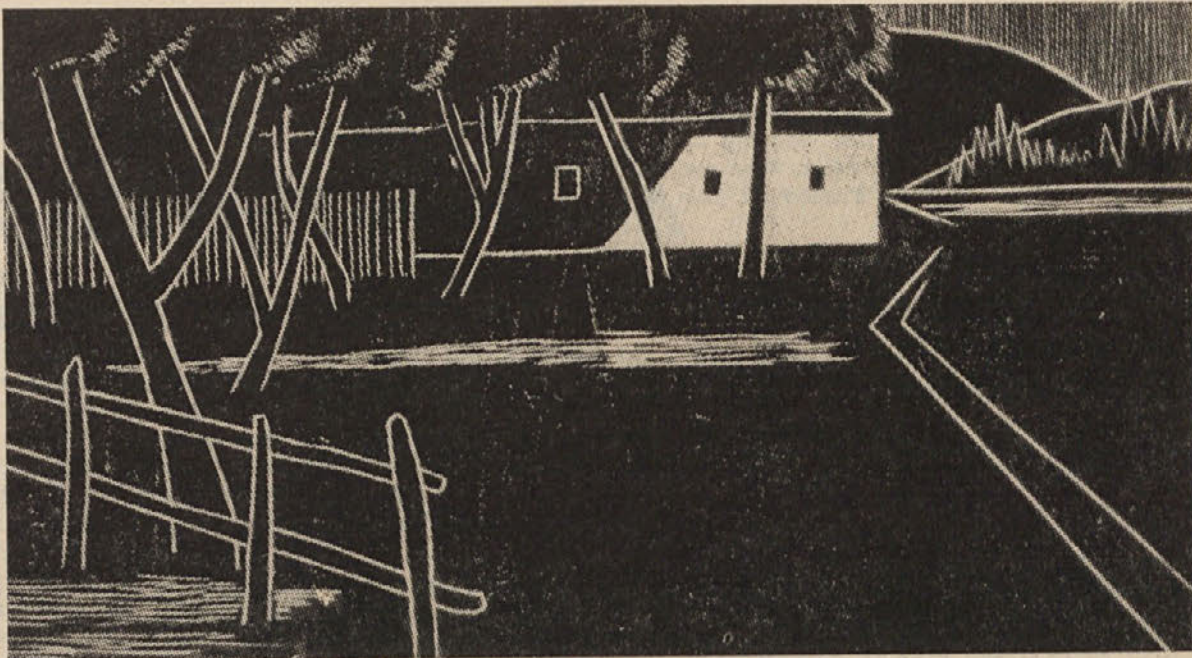
Zato me kar veseli ta razstava in ji želim mnogo uspeha. Naj bi si jo prišli ogledat od blizu in daleč vsi, ki se zanimajo za kaj več kot za svoje grlo in svoj trebuh.

Vrednost slovenske knjige

Kadar je človek lačen, najbolj čuti, kaj je vredna hrana. Prav tako ob žeji — pijača. Naši ljudje, ki so bili med vojno izseljeni, so najbolj bridko občutili pomanjkanje domače knjige in časopisa. Nedavno sem prejel pismo neke žene, ki živi v tujini in ji pošiljam od časa do časa nekaj našega branja. »Saj ne piše o moji vasi, o mojem kraju, pa je le slovensko branje,« tako piše »in je bogate vsebine, kar je najglavnejše.«

Zato spada naša knjiga v vsako moderno slovensko družino, v družinsko knjižnico. Naši predniki so imeli knjige spravljene v skrinjah. Danes so v modi omarice, v katerih so na policah zložene knjige. Spoštujemo slovensko knjigo in ji dajmo častno mesto na naših knjižnih policah.

N. O.

Werner Berg, Kmečki dom v noči

Podobe, ki pričajo o človeku

(Ob razstavi slikarja W. Berga v »Galeriji 61« v Celovcu)

V »Galeriji 61« v Celovcu je bila minuli petek odprta razstava slikarja Wernerja Berga, kmeta samotarja na Rutah nad Mohličami pri Galiciji. Otvoritev pa je bila družabni dogodek prve vrste v koroški prestolnici, saj se je zbralo okrog 120 povablencev, med katerimi je bilo skoraj vse, kar »kaj velja« v javnem življenju. Wernerja Berga namreč ne poznajo samo njegovi sosedje med št. Vidom in Galicijo sredi tuhe in zasanjane, gričevnate Podjune in romanji s podjunskih božjepotnih cerkvic, žegnanj, primicij in sejmov, za katere je tisti slikar z Rut, ki se vozi okoli s kolesom in vedno nekaj riše, temveč Koroška, Avstrija, pa tudi mednarodni umetniški svet od Dunaja, Monakova, Pariza, Londona do Istambula in Tokia, kot enega izmed sodobnih mojstrov slikarjev.

Berg podaja po svojih podobah našo Podjuno in njene ljudi. Berg je po rodu sicer tujec iz Porenja, ki je prišel v naše kraje, toda po nad 30-letnem bivanju je vrasel v to edinstveno zemljo, ki ga je pritegnila po svoji nedotaknjeni lepoti, pa tudi po skrivnostni zaprtosti ljudi; vživel se je v ljudstvo, ki tod že nad tisoč let živi, slovenje govori, moli in poje. Berg je to pokrajino in to ljudstvo dojel z zavzetostjo tujca, obenem pa z ljubeznijo človeka, ko se do konca zaveda, da je vsak sicer človek svet zase, da smo pa vsi ljudje odraz enega vsega in neskončnega Stvarnika. Iz tega srčno občutenega, pa tudi razumskega globoko premišljenega krščanskega spoznanja so nastale njegove podobe, ki tudi v najnavadnejših vsakdanjih rečeh in bitjih izražajo to, kar je v ustvarjenem svetu enkratno in brezčasno obenem, ki je kljub preprostosti mogočno, ker je odsev Večnega.

Razpon Bergovih del je velik, gre od strastno čutne »Ljubezenske igre« do poduhovljene »Žene v molitvi« in pretresljivega »Slepega organista«, od prešernih, prekipavajočih deklet, od zvitega mešetarja in nič manj prebrisane kmetice pa do monumentalnih »nagrobnihih spomenikov«, očetov in mater, ki prav v primeri s klasičnimi »Rimljani« zažive v lastni svojstveni klasični plemenitosti. Bergova umetnost je globoka, obenem pa — ali pravilneje prav zaradi tega — preprosta. Ker ima umetnik lastnega pristnega doživlja v obilju, ne potrebuje zunanjih okrasov in se mu ni treba posluževati pripomočkov in formalno rafiniranih trikov, ki pogosto le slabo prikrivajo notranjo praznoto. Zato tudi njegovi lesorezi v skopih, črno-belih potezah izražajo duhovno bogastvo. Izražajo jedro resničnega.

Prav zaradi tega so njegove podobe dostopne in razumljive vsakomur, ki ima oči za gledanje in čuteče srce. Mnogo povedo tako prefinjenemu poznavalcu umetnosti, kot tudi priprostemu človeku, in morda temu še več, saj je prav preprosti človek središče njegove umetnosti, saj je njegova umetnost pričevanje o tem človeku, o njegovih radostih in njegovem trpljenju.

Bilo bi pa vsekakor zgrešeno, ako bi se ustavili zgolj ob dejstvu, da je kmečki podjanski svet in podjanski človek, čigar slovensko svojstvenost Berg podaja in tudi izpričuje, bil enkrat v središču mestnega družabnega dogodka, kajti Bergove podobe so še mnogo več, so pričevanje o človeku in njegovemu dostojanstvu, ki mu — brez ozira na jezik, zunanjo »lepoto«, stan in premoženje — gre kot ustvaritvi božjega Stvarnika. Zato je doživetje, ki navaja k zbrani in premisleku.

a-1-
Bergova razstava v »Galeriji 61« v Bahnhofstrasse je odprta vsak dan od ponedeljka do sobote od 10. do 12. ure dopoldne in od 5. do 7. ure popoldne. V veži stopite v dvigalo (Lift) ki vas popelje v 5. nadstropje. Obisk vsem najtopleje priporočamo.

FRAN ERJAVEC:

324

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Delavstvo je pa veljalo, razen v industrijsko že visoko razviti Angliji, tedaj povsod še mnogo manj kot kmet. Obrati tovarniškega značaja so bili še jako redki in ogromna večina nekmetijske proizvodnje je imela še čisto obrtniški in rokodelski značaj. Kakih strnjjenih delavskih množic v srednji Evropi in še manj seveda vzhodni še sploh ni bilo, velik del obrtnikov in rokodelcev se je bavil bolj ali manj tudi s kmetijstvom in velik del obrtne proizvodnje je prihajal še sploh iz kmečke domače obrti, a drugod so vladali med delodajalci in njihovimi pomočniki še stari patriarhalni odnosi. Kake močnejše socialne pretrse so zato mogle povzročiti le posebno slabe letine, ki so prinesle splošno pomanjkanje (kakor n. pr. l. 1817), in po razvitejših zapadnih deželah že celo prve stavke, ki so pa ostajale vendarle še čisto krajevnega značaja.

Iznad teh kmečkih in delavskih politično in kulturno še čisto brezbrzihih množic se je pa vendarle dvigala tenka plast razočaranega meščanstva, ki je kmalu začutilo, da ni doseglo pričakovane osvoboditve, temveč je prišlo pravzaprav z dežja pod kap. V njem so še dalje živele ideje, prebujele s francosko revolucijo, ter je bolj ali manj jasno in zavestno stremelo po človečanskih pravicah, politični ter verski svobodi, enakosti pred zakonom, po samoodločevanju narodov samih in po demokratični ustanovitvi. Te ideje so tvorile potem glavno gonilno silo vse prve polovice XVIII. stol. ter končno tudi zmage nad reakcionarnim duhom dunajskega kongresa.

Njih gesla so bila: svoboda, narodnost, ustavnost, in pričakovali so plačila za žrtve, ki so jih dali narodi v letih osvobodilne vojne. Toda ravno to je pomenjalo za vodilne državnike duh tistega prevrata, ki ga je hotel dunajski kongres s Sveto alianso na vsak način zatreti ter vzpostaviti »pravo« starega dinastičnega reda.

Meternich je primerjal vsak opozicijski duh z nekako povodnjijo in pozneje celo s kugo. Zanj pa niso bili vsi enako nevarni. Po njegovi sodbi so profesorji bili »najnerodnejši zarotniki«, a najbolj sumljivi so mu bili advokati, pisatelji in prav posebno še časnikarji. Ti so našli največ opore med vseučiliško mladino, a naklonjeni so jim bili celo posamezni plemiči in duhovniki. Po deželah, ki so stremele za politično osvoboditvijo (n. pr. v severni Italiji, na Ogrskem in v poljskih pokrajinah), sta ravno plemstvo in duhovščina tvorila celó večino rodoljubne opozicije. Po nekaterih deželah (n. pr. v Španiji, Rusiji) je zajemal novodobni svobodnjaški duh celó del častnikov, ker so prihajali ti pač iz najbolj izobraženih rodbin. Ravno čustva narodne zavesti pa Meternich nikakor ni mogel razumeti in ga je smatral le za umetno tvorbo posameznih zapeljivcev in hujšakčev, ki so prežeti še vedno z revolucionarnim duhom in ki skušajo povsod le sejati nered.

Čeprav ti razočarani in nezadovoljni izobraženci tedaj še niso iskali nobene povezave z zaostalimi množicami, je pa vendarle po l. 1815 divjal skoro po vseh deželah prav do l. 1848 neizprosni boj med prebujajočimi se duhovi, ki so zahtevali ustavne svoboščine, in reakcionarnimi oblastniki, ki so uporabljali vsa sredstva, da te težnje zatró. V deželah, ki so uživale neodvisnost (n. pr. v Švici, Španiji, Franciji, Nemčiji in v nekaterih italijanskih državah) je bil ta boj naperjen proti vladajoči domači reakciji za državljanske svoboščine, drugod (n. pr.

v ostalih delih Italije, v Belgiji, na Ogrskem, v poljskih pokrajinah) pa proti tuji nadoblasti za narodno osvoboditve. Čeprav so vladala med naprednimi skupinami večkrat velika notranja nasprotstva, so bile pa vsem vendarle skupne liberalne ideje, a glavno poročilo zanje so gledali v »konstituciji« (ustavi), ki je postala povsod njihov neposredni cilj. Kakor je bilo vodilno geslo XVIII. stol. prosvetljenstvo s svojo narodno in versko strpnostjo, tako je postala sedaj vodilno geslo liberalna ustavnost s političnimi svoboščinami.

Proti liberalnim idejam so se borile vse vlade predvsem s politično policijo. Ta je bila po raznih deželah tem ostrejša, čim trši je bil reakcionarni absolutizem, a za pravi vzor je služila vsem Avstrija. Tako je postala politična policija v vseh velikih in malih evropskih državah pravi simbol tedanjih vladavin prav do l. 1848. Ker ni obstajala svoboda tiska in združevanja še v nobeni celinski državi, so se zatekali nezadovoljni liberalni duhovi v tajna združenja, ki so bila pravo strašilo vseh policij. Večina teh združenj je izšla iz frimasonskih lož, ki so v teku XVIII. stol. navzlic papeževi prepovedi naravnost preplavile vso katoliško in protestantsko Evropo. Te lože tedaj navadno niso imele nikakega bojnega značaja in se je po mnogih državah zbirala v njih velika večina tedanje vodilne družbe. Bile so navadno brez kakih realnih ciljev, zato se njih pomen večkrat tudi jako pretirava. Ravno to pa je bil tudi razlog, da njihovih razgibanejših članov niso mogle zadovoljevati, zaradi česar so si potem ti pomagali z drugimi tajnimi družbami, proti katerim so se skušale boriti policije zlasti z vohuni in najetimi izživci.

(Dalje prihodnjič)

APACE

(Slovesno prvo sv. obhajilo)

Krasen poletni dan je bil 6. avgust. Sončno jutro je že pokazalo, da bo lepo vreme. Dan je bil res lep, kar se tiče vremena in še zaradi nekaj drugega je bil ta dan res lep, predvsem za našo faro. Praznovali smo namreč prvo sv. obhajilo.

Težko so prvoobhajanci pričakovali ta dan, ker so že bili polni hrepenenja po Jezusu, ki naj stopi v njihova srca. Ker so tako močno hrepeneli po Jezusu, jim tudi žrtve niso bile pretežke, ko so morali pridno prihajati k nauku za prvo sv. spoved in sv. obhajilo. Z veseljem so prevzeli te žrtve, ker so vedeli, da jim bo Jezus vse to poplačal stoterokrat, ko jim bo prinesel v sv. obhajilu prebogatelo milosti.

Pred božjo službo so se prvoobhajanci in vsi drugi šolarji zbrali v župnišču in od tu je šla procesija otrok med slovesnim zvonjenjem v cerkev.

Med božjo službo pred sv. obhajilom so prvoobhajanci in drugi navzoči verniki v cerkvi slovesno obnovili krstno obljubo. Pred sv. obhajilom in po sv. obhajilu so

Pri nas na Koroškem

bilo prepozno. Ker je hlev na hribu, viden po Rožu in tudi po medgorskih vaseh, so sosedje prej opazili ogenj kot domači. Hitro so prišli reševati in pomagati gasilci iz Medgorij in Podgrada, toda manjkalo je vode, domači rezervar je bil hitro prazen, le z gnojnico so rešili, da nista pogoreli dve uti in se ni vžgala poleg hleva stoječa hiša.

Na hlevu je bilo veliko krme za živino, ki je vsa zgorela, vsa krma in stroji niso bili zavarovani. Hlev je bil nizko zavarovan, da tako z zavarovalnico ne more kriti škode. Družina sama je revna, oče in mati bolehnata in jih je ta žalostna nesreča zelo

sv. Mohorja in Fortunata, svetega Kancijana in Kancijanile. Ko smo si ogledali še zanimivo staro baziliko z dragocenimi stalinami, so nas avtobusi v hitri vožnji peljali po italijanski ravnini vedno bliže planinam proti domu. Z bogatimi vtisi in doživetji smo zaključili letošnji praznik obiskovanja Marijinega.

Ko je dozorevalo žito in so sedaj že bolj redke žanjice žele pšenico po naših njivah, je kosila smrt po naši fari, kakor že dolgo ne. Prve dni julija smo pokopali 32-letno mlado poročeno ženo Marijo Tschernernjak, roj. Millonig. Nekaj dni nato pa je po daljši bolezni umrla komaj 34 let stara Adelheid Perchtold, roj. Komatz iz Stopce. Po daljšem bolehanju je zaspala 86-letna vdova Jožefa Samonig. Na praznik Marije Magdalene so dobro pripravljeni umr-

li Marija Samonig, ki so 57 let gospodinjili v ugledni Kosovi hiši v Malošah. Po daljši bolezni se je poslovil od nas Johann Lipnitz, železnikar, star 50 let. Konec julija pa je mirno zaspala najstarejša žena v fari, 90-letna vdova Alojzija Schefflinger, roj. Pöchheim, doma iz Črešenj na Gozdanjah. Carinski uradnik Viktor Egger, ki je dolga leta služboval v Malošah in bil nato nekaj let v Podrožici, je umrl v beljaški bolnici. Pokopan je bil v Malošah, kot je želel. Prve dni avgusta je smrt odvezla težki križ neozdravljive bolezni Antonu Robitschu, posestniku gostilne pri Urbanu v Stebnu. Veliko ljudstva se je udeležilo pogreba. Cerkveni moški zbor mu je zapel v slovo na domu in v cerkvi. — Bogata je bila smrtna žetev v minulem mesecu. Naj vsi pokojni počivajo v miru!

Poletni gostje so napolnjevali hiše, gostilne in hotele. Četudi pri nas mnogo zidajo, je kljub temu še primanjkovalo prostorov. Ob nedeljah pa jih je prišlo veliko tudi k božji službi, da slišijo domače ljudsko petje in petje cerkvenega moškega zbora. Nadvse so hvalili naše lepe melodije. Bilo je zanje to izredno doživetje. Našim zvestim cerkvenim pevcem pa iz srca priročimo to lepo priznanje.

Skupina slovenskih študentov vabi vse ljubitelje slovenske knjige posebno pa naše dijake, dijakinje, izobražence na

razstavo slovenskih knjig

ki bo v dneh od 27. do 31. avgusta vključno v Celovcu, Viktringer Ring 26 (I. nadstropje, desno). Vstopnine ni.

Ne zamudite te redke prilike, da vidite toliko naših knjig, ki jim je tekla zibelka v Celovcu.

Prisrčno vabljeni.

vsil lepo molili obhajilne molitve. K angelški mizi so najprvo pristopili prvoobhajanci z gorečimi svečkami v rokah, nato drugi šolarji, potem starši in botri prvoobhajancev in nazadnje ostali verniki.

Po končani božji službi, pri kateri smo posebno molili za naše prvoobhajance, so vsi šolarji spremili v procesijo prvoobhajance v župnišče, kjer je za prvoobhajance bil že pripravljen zajtrk, ki jim je nekoliko potolažil prazne želodčke.

Popoldan smo imeli izvenckveno slovesnost praznovanja prvega sv. obhajila. Pri tej proslavi so bili prvoobhajanci, drugi šolarji, starši in botri prvoobhajancev, in drugi farani. Pri proslavi smo igrali prijetno igro »Oh ta Anže«, ki je nudila vsakega nekaj pouka in smeha. Na sporedu je bilo tudi petje in deklamacije.

Pri proslavi so nastopili sedanj in bivši šolarji ljudske šole. Vsem mladim igralcem velja pohvala, ker so res lepo igrali, in posebna čast in pohvala pa gre igralcu Anžetu, ki je izvrstno podal svojo vlogo. Naj tukaj izdamo, kdo je ta Anže. To je Kocijanova Lenčka, ki je zaradi pomanjkanja fantov prevzela deško vlogo. Je Lenčka res ena izmed deklet, ki ima talent, zato naj se igranju še bolj posveti. Saj rabimo tudi poklicne dobre krščanske in poštene igralce!

Vsem obiskovalcem se je proslava zelo dopadla in so izrazili željo, naj se ponovimo, ker mnogo faranov zavoljo poroke v Selah in srebrne sv. maše na Žihpoljah ni bilo pri tej proslavi.

Bomo skušali ustreči tej želji in pri tem dodali še kako drugo igrico.

MEDGORJE — PODGRAD

(Nočni požar)

Dne 11. avgusta zjutraj ob pol dveh so sirene zdramile ljudi iz spanja. V Zgornjih Medgorjah je pri posestniku Prettnerju na Brezju gorel hlev. V hlevu ni bilo živine, in na hlevu le malo krme, ker na Brezju nihče ne stanuje. Poslopje je bilo zavarovano in bo vsa škoda krita z zavarovanjem.

17. avgusta, v četrtek zvečer ob pol 10. uri pa je začelo zopet goreti pri Reberniku na Spodnjih Rutah. Pogorelo je gospodarsko poslopje — hlev z vso krmo in stroji in nad 20 kub. metrov drv, ki so bila vsa že sesekana za prodajo.

10 minut pred izbruhom ognja je sumljivo lajal domači pes in se zaganjal na verigi; čutil je v bližini tujega človeka. Vsi domači v družini so že počivali, le domača gospodinja-mati je še delala v kuhinji, ko je zaslišala močno pokanje zunaj. Ko je zagledala hlev v ognju, je hitro poklicala moža in otroke, ki so že spali. K sreči so rešili iz hleva živino, za reševanje strojev je

zadela. Ker je na kraju, kjer je začelo goreti — hlev je namreč v bregu — zelo nizko in ni nobene električne napeljave blizu, menijo ljudje, da je bil ta ogenj podtaknjen. Vsi sočustvujejo z težko prizadeto Rebernikovo družino. Vsem, ki smo bili prišli pomagati in reševati se nam je smilila v obupu jokajoča družina. Poleg domačih gasilcev so prihitali še iz Grabštajna, Podkornosa in iz Šmarjete v Rožu, toda radi pomanjkanja vode niso mogli ničesar storiti.

Ker je to v enem tednu že drugi požar in to v noči, so postali ljudje zelo zaskrbljeni in prestrašeni, saj se v tem času vsak boji takšne težke nesreče, ko imajo v večini že vso krmo in žito na svojih hlevih.

Vsem gospodarjem pa je ta že drugi nočni požar resen opomin; pogled, ali imaš svoja gospodarska poslopja res za toliko zavarovana, da boš mogel, če te zadene takšna nesreča, dobiti toliko zavarovalnine, da boš postavil novo poslopje. Saj je poleg poslopja še kaj drugega, ki bi bilo prav, da bi bilo zavarovano, posebno sedaj tako dragi stroji, ki jih dandanes ima že vsak posestnik.

Ljudje v bližnji okolici pa so dolžni, da težko prizadeti družini v tako težki nesreči priskočijo na pomoč, še posebno sedaj, ko je Rebernikovim pogorel ne samo hlev, ampak vsa krma, drva in stroji.

ŠTEBEN — MALOŠCE

(Romanje — smrtna žetev — tuji gostje...)

Že nekaj let romajo žene iz Štebenske fаре na praznik Marijinega obiskovanja h kaki Marijini božji poti. Letos sta jih dva velika avtobusa peljala preko italijanske meje po Kanalski dolini mimo Svetih Višarij, preko Vidma do Gradeža ob morju, od tam pa z ladjami do lepe, starodavne Marijine cerkve na otoku Barbani. Slovesno zvonjenje je pozdravilo številne romarice, ki so v dolgi procesiji ob morski obali prepevale lavretanske litanije. Redovniki, ki oskrbujejo to Marijino svetišče, vodijo tam tudi velik dom duhovnih vaj. Na otoku ni razen svetišča, samostana z domom duhovnih vaj in prostorov za romarje nobene druge stavbe. Mir čudovito lepe narave ob morju objame romarje in jih spremlja v staro Marijino cerkev. Po opravljeni romarski spovedi — poleg domačega župnika so pomagali kot zvest dolgoletni pomočnik pri naših romanjih č. g. Čebul — je bila romarska maša s skupnim petjem in molitvijo. Ubrano je donelo skupno petje in odmevalo v visoki cerkvi. Po opravljeni romarski pobožnosti in kratkem oddihu in okrepčilu so pripravljene ladje odpeljale romarsko družbo nazaj v Gradež do avtobusov. Ustavili smo se grede še v Ogleju, da počastimo častitljive kraje mučencev:

Na Sedlcah smo bile

Odzvale smo se vabilu naše Zveze absolutentk in se zbrale v zadovoljivem številu. Ni nas oplašil dež, kajti Fatimska Marija nas je klicala k pokori in našo žrtev in zvestobo nagradila s sončnimi popoldanskimi urami.

Ne vem, če boste verjele tiste, ki so vas zadržale ovire dežja, ali morda kaj drugega, da nas je bilo na Sedlcah, poleg ostalih romarjev okrog 100 absolutentk gospodinj-skih šol.

Po mokri poti je bila naša molitev in pesem pred Marijo tem bolj goreča, v kateri smo se spomnile vseh absolutentk.

Naš načrt, da bi bila prireditev pred kapelico, smo spremile in je bila popoldne pri Kališniku, kjer nam je prijazni gospodar Janko Olip dal na razpolago vse, kar smo potrebovale. Njegova žena in sestra Mici sta nam izkazali krščansko gostoljubnost. Ta domačnost nas je vse prese-nečila in navdušila, da bi najraje vsako leto poromale na prijazne Sedlce in tudi na Kališe.

Toplo sonce in veseli godci so nam dali še več poguma za naše nastope. Skromno brez kulis, katero si je moral vsak sam misliti, kar na travniku je najprej nastopila nam vsem dobro znana, požrtvovalna pred-

sednica Zveze Režka in v kratkih besedah pozdravila navzoče. Nato so sledile deklamacije, ki jih je v ta namen sestavila naša Milka Hartman. Hanzej iz St. Jakoba nam je povedal nekaj misli k igri.

Štiridejanka »Slepa Tilka« nas je poučila, kako Bog po Mariji usliši vsako zaupno prošnjo. Vsaka igralka se je v svojo vlogo dobro vživela in skoraj nismo verjele, da so to igro pripravile brez skupnih vaj, kar smo šele pozneje izvedele. S tem so pokazale, kaj premore dobra volja in požrtvovalnost za skupnost. Eno izmed glavnih vlog je doživeto zaigrala absolutentka — mati številne družine. Pod vodstvom preč. g. Mihorja je globaška godba poskrbela za dobro povezavo med dejanji.

Za sklep te prireditve smo se poveselile skupno s pliberško mladino z veselimi družabnimi igranicami.

Res lep dan smo doživele. Iz srca smo hvaležne vsem, posebno pa požrtvovalni in priljubljeni č. s. Gonzagi, za trud pri pripravi tega prisrčnega in potrebnega srečanja.

Vse tiste, ki se letos našemu vabilu niste odzvale, pridite prav gotovo drugo leto na naš skupni izlet — ne bo vam žal.

Absolventka.

TEČAJ ZA VKUHAVANJE

Tečaj za vkuhanje sadja, zelenjave in mesnin, bo na obeh gospodinj-skih šolah šolskih sester v St. Jakobu v Rožu in St. Rupertu pri Velikovcu v dneh od 4. do 7. septembra.

Obravnavale se bodo tudi najnovejše metode zmrzovanja živil. Dnevna oskrba je 17.— šilingov.

Veličasten evharistični kongres v Tinjah

Na praznik Marijinega Vnebovzvetja je v Tinjah bil evharistični kongres za dekanijo Tinje, kot spomin na svetovni evharistični kongres preteklega leta v Monakovem na Bavarskem.

Po končanem evharističnem kongresu v Monakovem na Bavarskem so duhovniki Tinjske dekanije že lansko leto sklenili, da bodo pripravili v Tinjah letos evharistični kongres. To zamisel so sprejeli tudi drugi gospodje po drugih dekanijah. Tako je po posameznih dekanijah v Rožu, Zilji in Podjuni že bilo več evharističnih dekanijskih shodov ali kongresov.

Duhovniki dekanije Tinje pa so se odločili, da bo evharistični kongres na največji Marijin praznik, Vnebovzetje.

Priprava na kongres je trajala nad pol leta, intenzivno pa zadnji mesec in še posebno zadnje dneve, po vseh župnijah cele dekanije.

Z pridigami so duhovniki-župniki pripravljali v svojih farah svoje vernike na to za mnoge res doživeto izpoved vere v Boga med nami v presv. Evharistiji.

Evharistični kongres se je začel po vseh župnijah že v soboto, 12. avgusta, s slovesnimi sv. mašami, posebnimi večernimi po-

božnostmi in prejemom svetih zakramentov. Trajal je v nedeljo in v ponedeljek. Zaključen pa je bil v torek. Cerkve so bile za to priliko še posebno lepo okrašene, cerkvene zastave iz cerkvenih stolpov so vernikom oznanjale prazničnost dni in vsak večer so v vseh cerkvah cele dekanije vsi zvonovi ubrano zvonili četrte ure, da so na to spomnili vse vernike. V posameznih župnijah je bila udeležba vernikov pri svetih zakramentih in še posebno pri sv. obhajilu tako lepa kot ob sklepnih dnevnih misijonih. Posamezni dušni pastirji so bili zadnje dneve v cerkvi preobloženi z delom.

Višek slavnosti in sklep pa je bil v torek v središču dekanije v Tinjah. Že prejšnje dneve, so iz posameznih župnij duhovniki, možje, fantje in dekleta pripravljali prostor za kraj slovesnosti. Po župnijah pa so kljub veliki vročini tisti teden in napor-nemu delu večer za večerom dekleta pletle vence. Na kraju slovesnosti je bil postavljen oltar, podoben onemu v Monakovem, okrog oltarja pa se je zbralo ljudstvo. Nad oltarjem je bil lepo narejen baldahin v višini 6 metrov spleten iz cvetja in zelenja, ki je pokrival ne samo oltar, ampak ves

(Dalje na 8. strani)

Kaj so prostozidarji?

Pogosto slišimo govoriti ali čitati v časopisih o prostozidarjih ali frimasonih. Kaj podrobnejšega in natančnejšega pa o tej skrivnostni organizaciji težko izvemo. Katoličani v splošnem sicer vedó, da prepoveduje Cerkev pristop k tej organizaciji, ker njeni člani izpovedujejo nauke, ki so v nasprotju s katoliškim naukom. Vendar pa je potrebno današnjemu katoličanu, da tudi o tej laicistični družbi kaj več vé, in k temu naj služi naše poročilo.

Prostozidarstvo ali frimasonstvo — imenuje se tudi masonerija — je pokret, ki je nastal v zapadnih deželah Evrope in združuje predvsem ljudi meščanske miselnosti, ki izpoveduje liberalna življenjska načela. Za cilj zasledujejo člani čim popolnejše človečanstvo. Med seboj se smatrajo za brate in za otroke enega očeta. Posebne vere, ki bi bila za vse obvezna, ne izpovedujejo; v splošnem zagotavljajo, da ne nasprotujejo nobeni veri in članom dovoljujejo pripadnost vsakršni religiji. Znano je celó dejstvo, da je mnogo protestantskih duhovnikov bilo včlanjenih v frimasonskih udrugi; isto je veljalo tudi za pravoslavne duhovnike in celo patriarhe.

Katoličanom je sodelovanje in včlanjenje v prostozidarsko organizacijo pod strogi kazni prepovedano in več vzrokov, med katerimi je prvi: načelo verskega indiferentizma. Med prostozidarskimi organizacijami pa je precejšnja razlika v njihovih odnosih do katoliške Cerkve: nekateri so bolj bojovito usmerjeni proti Cerkvi, druge pa se omejujejo predvsem na človečansko in humanitarno delo. Posebno v romanskih deželah so prostozidarska združenja zelo liberalistična. Mnogo slavnih mož je bilo včlanjenih v masonstvo, kot n. pr. Herder, Goethe, Mozart, Haydn; pa tudi mnogi vladarji preteklega časa so izpovedovali frimasonsko doktrino.

Prostozidarske organizacije sestavljajo lože, ki volijo svojega velikega mojstra in ostale predstavnike. Vseh stopenj v frimasonstvu je 33, lože pa se združujejo v velike lože, ki so med seboj precej rahlo povezane in so po svoji svetovnonazorni usmerjenosti precej različne. Članstvo lože pa je v glavnem razdeljeno v tri skupine: učenci, pomočniki in mojstri.

Ker je vse frimasonstvo zelo tajno in skrivnostno organizirano, je težko priti do jasne slike o frimasonskem delovanju. Niti člani sami ne vedó mnogo o celotnem delovanju masonerije, ker so vpeljeni samo v dejstvo, določene stopnje, drugo pa jim je prikrita. Vendar pa danes vemo že toliko o delovanju in sestavi prostozidarstva, da si moremo ustvariti zadostno sodbó o njem. Poznani so sprejemni obredi, ki so nekaka mešanica orientalske, judovske in krščanske liturgične simbolike. Znano je, da v masonstvu zelo uporabljajo ceremonije in da veže člane huda prisega. Tudi so člani dolžni izpovedati neko izpoved, ki je zmes deizma, naturalizma, racionalizma in svobodomiselnosti. Bog jim je nekaj vse gradeči Razum.

Vendar pa kljub tej »naravni izpovedi« uradno ne prepoveduje masonstvo svojim članom ostati v občestvu kake veroizpovedi. Dejansko pa so člani masonstva izven verskih občestev, posebno še izven katoliške Cerkve. Sicer se pa sami smatrajo za naravno, tostransko cerkev, ki ima svoje vodstvo, svoje obrede, s katerimi po načinu starih na pol filozofičnih misterijev vpeljujejo nove člane v ložo in v frimasonsko bratstvo, po katerem se s posredovanjem skrivnostne »luči« dvigajo v očiščenje in popolnost. In prav v tem je tudi njihovo osnovno nasprotje s krščanstvom. Krščanstvo je od Boga ljudem razodeta vera, frimasonstvo pa je od ljudi izmišljena vera, kako se dvigniti k Bogu.

Kot že omenjeno, zbira frimasonstvo v svojih ložah v prvi vrsti le vplivne in imovite člane. Nobena skrivnost ni, da je na Zapadu mnogo ministrov in višjih državnih uradnikov včlanjenih v lože. Tako ima loža velik vpliv in večkrat odločujočo moč pri vodstvu celotne politike države.

Prostozidarji ali frimasoni so torej tajna in skrivnostna organizacija versko brezbržne ali tudi veri sovražne družbe, ki ima v programu karitativno in humanitarno poslanstvo in hoče s svojo naturalistično moralno človeka osrečiti na tem svetu. Razširjeni so po vsem zapadnem svetu, dočim so v državah pod komunistično oblastjo prepovedani, ker si to poslanstvo prisvaja komunizem sam in zato mu je frimasonerija na poti. Poleg tega pa je prostozidarstvo tipično meščansko-liberalna ustanova.

Za mladino in prosveto

Mladina hoče živeti

Če ima kdo pravico, da uživa življenje in skuša iz njega iztrgati čimveč dobrin za opešanje svojih dni, je za to v največji meri upravičena prav mladina. Saj ima pred seboj še vso bodočnost ali, kakor se radi izražamo: šele začenja živeti.

Izbire poti

Vendar pa ni vseeno, kako se mladi človek v to življenje uvaja in katero pot življenja bo izbral. Z drugimi besedami bi rekli: kakšen odnos naj ima mlad človek do življenja ali kako naj gleda na življenje vobče. Prav od tega bo zavisela vsa njegova sreča in vse njegovo poslanstvo.

Nekateri kar ne morejo razumeti, zakaj se Cerkev noče odpovedati pravici vzgoje mladine. Prvi razlog v tem je, ker mora Cerkev kot učiteljica kazati pravo pot življenja in to predvsem tistim, ki komaj na to pot stopajo, in to je mladina. Če bi se Cerkev tej svoji dolžnosti odpovedala, bi zanemarila eno svojih najvažnejših dolžnosti.

Isti pa so razlogi, zakaj se tudi drugi svetovnonazorni sistemi tako potegujejo za mladino. Kdor ima mladino, ta ima tudi bodočnost: zato »boj za mladino«, ki traja že, odkar obstaja človeški rod.

Poleg krščanskega gledanja na življenje najdemo še dvoje mnenj, dvoje napačnih naziranj o človekovem odnosu do življenja, ki pa sta med seboj v skrajnem nasprotju: to sta budizem in materializem.

Budizem

Znano je, da je budizem indijska vera, katero izpoveduje skoro pol milijarde ljudi. Je to bolj modroslovni nauk o življenju kot pa veroizpoved in zato ima privrženca po vsej zemlji.

Budizem zanika življenje in trdi, da je življenje ena sama dolga solza, ki venomer oblika človekovo udejstvovanje, dokler se ne konča v popolnem uničenju — smrti, ki je nirvana ali smrtni mir. Mi bi izrazili ta nauk nekako takole: življenje je solzna dolina, polno trpljenja in razočaranj, pravo jetništvo na zemlji; zato mu smrt pomeni odrešenje. Zaničuj življenje, ki ni vredno, da ga živiš. Preziraj vse, kar ti življenje nudi, da dosežeš nirvano, kjer boš užival neskaljen mir.

ZA DEKLETA:

Skušnja

Nekoč je žvela poštna kmečka dekle, ki je prišla služiti k imovitim in razvajenim ljudem. Imela je prav majhno plačo. Denar je pošiljala svoji stari materi in rajši je bila še tako revno oblečena, kakor da bi ga porabila zase.

Pa se ji približa zviti služabnik in ji prilizneno reče, češ da se vendar ne spodobijo za tako lepo dekle, da se oblači v navadne cunje. Odrnila je, da nima denarja; kar pa zasluži, pošlje svoji materi.

Zviti in hudobni služabnik pa pravi dekletu, da si vendar lahko preskrbi tudi na drug način, kar ji je treba. Ko ga ta ogorčeno zavrne, ji zašepeče: »Razlikovati moraš pač med veliko in majhno krajco; vzameš pač kaj takega, česar gospoda ne pogreša, ali pa si pridrižiš kako malenkost, če jo najdeš.«

Dekle pa odvrne resno: »Svoji gospé vrnem vsako iglo, ki jo najdem v sobi.« — Tedaj pa se služabnik porogljivo zareži: »Kaj, za to žensko, ki jo samo psiček stane na mesec več kakor ti celo leto, ki razsiplje denar, kjer se le dá, in za gospodarja, ki na večer zaigra deset tvojih plač — za take ljudi ti varčujš? Ti neumnica!«

Po teh besedah je dekle ostala sama. Sprva se je na vso moč upirala skušnjavi. Ko je pa sama spregledala in videla, kako gospoda zapravlja denar, njena mati pa trpi pomanjkanje in mora ona sama hoditi oblečena kakor beračica in jo zato gospoda še zmerja, da tako malo gleda na svojo obleko — se ni mogla več upirati. Ko je nekoč ob domačem slavu našla lep prstan, ga je obdržala, ne da bi ga vrnila, in skle-

V tem naziranju, ki je bolj podobno bolestni črnoglednosti kot pa zdravemu realizmu, ni nobene dejavnosti, marveč sama mrkrost in mračna zagrenjenost. V skrajni pretiranosti zanika življenjski optimizem in je velika ovira vsakemu mladostnemu podvigu.

Drugo skrajnost pa oznanja materializem; vemo, da ta nauk uči, da ni duše in ne posmrtnosti — zato: če hočeš imeti raj, ga moraš doseči edinole na zemlji. Na zemlji, v tem življenju je obseženo vse, kar si moreš privoščiti. Da dosežeš ta ideal, ti je dovoljeno vse. Pij iz čaše opojnosti in ne delaj si očitkov, da je kaj prepovedano. »Uživaj življenje!« je najvišja zapoved materializma. Izrabi bežne trenutke, ki te še ločijo od smrti, in izžemi zadnjo kapljico užitkov, ki jo moreš uloviti!

To drugo naziranje o življenju je prav tako zmotno in je predstavljalo pogubno nevarnost v vseh časih človeške družbe. Materializem ponižuje človeka do živali, ga pahne v brezup, ko človek uvidi, da zaželenega raja na zemlji vendarle ni, da je z uživanjem življenja najbolj prevaral le samega sebe.

Materializem osvaja

Toda priznajmo in odprimo oči: kljub temu, da je materializem tako fantastična in usodna zmota, si je znal utreti pot v življenje in je zajel zlasti mladino vseh narodov!

Mladino je zajel materializem v dveh oblikah in v mnogih odtenkih. Ta povsem v ta svet usmerjeni življenjski nazor se namreč pojavlja predvsem v dveh oblikah: kot teoretični nauk, kot modroslovna šola, ki priznava le obstoj materije ali narave; zato je govorjenje o duhu ali o duši zanj prevara, posmrtno življenje in večnost pa le bajka. Ta nauk je modroslovna podlaga komunizma.

Materializem pa nastopa tudi kot življenjska praksa ali način življenja: to se pravi, da ljudje živijo po naukih materializma, čeprav tega nauka v svojem prepričanju ne izpovedujejo. Z drugimi besedami: ljudje živijo, kakor da izven zemeljskega življenja ničesar več ni, torej samo za ta svet in se zato predajajo uživanju!

V Sovjetski Rusiji že nad 40 let oznanjajo materialistični nauk o življenju in zlasti mladina nima niti prilike spoznati še kaj drugega poleg te doktrine. Četudi slišimo pogosto, da ruska mladina noče v vsem slediti komunističnim naukom, to vendar še ne pomeni, da ni materialistično usmerjena. Žal drži trditev, da je skoro vsa današnja ruska mladina in tudi mladina v deželah za železno zaveso v svojem svetovnonazornem gledanju materialistično usmerjena in izpoveduje načela teoretičnega materializma. S tem pa še ni rečeno, da se tudi v praktičnem življenju drži gesla: Uživaj življenje! Morda bo držalo celó nasprotno: da je tamošnja mladina mnogo bolj resna in manj zahtevna glede zemeljskih dobrin kot mladina na zapadu. K temu ji pomaga nižji življenjski standard, skromnejše življenjske razmere, omejitve razkošja le na najvišje partijske funkcije in trdi boj za najosnovnejše človečanske pravice.

Materializem na zapadu

Drugod po svetu pa se mladina potaplja v praktični ali življenjski materializem. V Ameriki je pogrezanje v tak materializem resna nevarnost za katoličane. Prav isto moremo opazovati vedno bolj tudi v krščanskih deželah stare Evrope. V povojnih letih veje preko zapadne Evrope z grozečo silo vihar materializma in seje svoj strup uživaželjnosti ne le po mestih in delavskih središčih, marveč do zadnjih gorskih koč.

S strahom se vprašujemo: kako je prišlo do tega. Odgovor je sledeč: materializem je znal zapeti pravo pesem, ki ima čudovito moč: živeti življenje! Potrdil je tuzemsko življenje in znal narediti reklamo za ta svet; čeprav laže in potvarja, toda kljub temu vleče za seboj kar cele množice in kamor hočejo množice, tja gredo še ostali... Pa zakaj?

Zato, ker vsak ljubi življenje; le nena- ravni in bolestni značaji si želé smrt. Kljub temu da vsak vé, da bo nekega dne umrl, nihče ne neha stremeti za tem, da bi živel in da bi živel čim bolje. Bog sam, ki je življenje, je vložil v človeka hrepenenje in ljubezen do življenja. Zato mora vsak, kdor hoče današnjemu človeku kazati pot v življenje, upoštevati dejstvo, da človek ljubi življenje in ga hoče uživati.

nika stopil do nje pošten človek in ji rekel:

»Ljubo dekle, naj ti vendar ne bo mar, kaj drugi delajo z denarjem in da li jim je v škodo ali ne! Kdor si prisvoji kaj tujega, naj si le zamisli, da okrade predvsem sam sebe, kdor krade; ta namreč zapravi sveto zanesljivost, ki ji je ljubša smrt in stiska kakor najmanjša nepoštenost pri tujem blagu; zanesljivost, s katero lahko tako trdno računamo, kakor se zanesemo na pot sonca pod visokim nebom. V komer pa te zanesljivosti ni in je ne varuje, ga kaj brž napodé iz kroga poštenih ljudi.«

Zato odženi vsako zapeljivo skušnjava, ki ti šepeče: »Saj jim je odveč!« Tebi je namreč neizmerno bolj potrebna poštenost tudi v najmanjših stvareh; ona je tvoja sreča in čast. Nikdar ne pozabi velike resnice življenja: Izvor vsake nesreče so najneznanejši začetki, dočim nasprotno tudi najmanjša poštenost že more roditi tudi velika dejanja poštenosti. Ta se namreč ne meri po številu in velikosti ukradenih reči, ampak se presoja po tem, ali dobro poznaš črto ločnico med svojo in tujo lastnino.

FARNA MLADINA V ŠT. JANŽU

priredi

v nedeljo, 27. avgusta, ob 8. uri zvečer pred farno cerkvijo ljudsko igro

„DIVJI LOVEC“

FR. KS. FINŽGAR

V slučaju slabega vremena bo prireditev prihodnjo nedeljo.

ISKRENO VABLJENI!

Jajca — važno živilo

Jajca so poleg mesa in mleka najvažnejše živilo. V njih se nahajajo vse tiste snovi, ki so potrebne našemu telesu: beljakovina, tolšča, razne rudninske snovi in voda. Rumenjak svežega jajca vsebuje tudi vitamine in neko snov, imenovano lecitin, ki hrani naše možgane. Zaradi vitaminov in rudninskih snovi, ki jih vsebuje rumenjak svežega jajca, ga priporočajo zdravniki že dojenčkom od šestega meseca dalje, vsaj dvakrat na teden. Pripravimo ga tako, da rumenjak dobro umčamo in pridenemo žličko sladkorja v prahu.

Rumenjak je okusnejši in redilnejši od beljaka in vsebuje več tolšče. 18 — 20 kokoških jajc ima isto hranilno vrednost kot en kilogram govejega mesa, eno jajce je po hranilni vrednosti enako trikratni teži najboljšega mleka. Zaradi tega so jajca zelo važna za vsako kuhinjo.

Jajca uživamo surova, kuhana, pražena ali primešana drugim jedilom. Uživanje surovih jajc je manj v navadi, so pa najbolj zdrava in najlažje prebavljiva. Lahko prebavljiva so mehko kuhana jajca. Najtežje prebavljiva pa so trdo kuhana jajca, zlasti če jih dobro ne prežvečimo.

Ali so jajca dobra ali ne, je odvisno od njih starosti, od živali, ki so jih znesle, in od kokoške krme. Kokoši, ki se krmijo z mesnimi odpadki, črvi in zrnjem, imajo znatno okusnejša jajca kakor pa kokoši, ki dobivajo le krompir ali neredilno prašičjo krmo. Tudi zelena trava in solata veliko pripomore k dobremu okusu jajc. Najvažnejša pa je starost jajc. Tako zvana pitna jajca ne smejo biti starejša kot deset dni. Sveža jajca pa ne več kot tri tedne.

Jajca se ne morejo dolgo ohraniti nepokvarjena. Jajčna lupina je luknjičava in skozi te nevidne luknjice v jajčni lupini prihajajo v jajce razne klice, ki ga pokvari. Sveže jajce spoznamo po njegovi

teži. Sveže jajce se potopi v liter vode, v kateri smo raztopili 10 dkg soli. Čim starejša je jajce, tem manj se potaplja v vodi. Zelo staro jajce plava po vrhu neslane vode.

Da bi jajca čim dalje ohranili uporabna, moramo onemogočiti, da bi skozi luknjice prihajal zrak v notranjost jajca.

Ker kokoši ne nesejo vse leto, je treba jajca shraniti tedaj, ko jih je največ, to je meseca maja, avgusta in septembra. V maju so kokoši najbolj rodovitne in zato jajca najcenejša. V avgustu in septembru pa so jajca najboljše za vlaganje, ker se v tem času kokoši največ hranijo z zrnjem. Shranjujemo pa samo res sveža jajca.

Za krajšo dobo 1—2 meseca shranjujemo jajca v zabojčku suhega prosa.

Najcenejše in najboljše shranimo jajca v apnu. Vzemimo 1 do 2 kg apna, ki je bilo najmanj pred tremi meseci gašeno, in 6 do 8 litrov vode, dobro zmešamo, da dobimo gosto apneno mleko. Na dno posode, v katero nameravamo zložiti jajca, denemo nekoliko goste apnene tekočine. Nato jih pričenemo vlagati, polagamo jih pokonci. Ko je prva vrsta vložena, jih polijemo z apnenim mlekom, nato vlagamo drugo vrsto in spet polijemo z apnenim mlekom. To ponavljamo, dokler imamo kaj jajc. Čez nalijemo toliko apnenega mleka, da stoji najmanj štiri prste nad jajci. Posodo pokrijemo ali zavezemo s papirjem in postavimo na hladno. Če se voda posuši, ponovno nalijemo apnenega mleka, da pokrije jajca. Tako konzervirana jajca se ohranijo najmanj šest mesecev, pa tudi leto dni. Pred uporabo je dobro, da denemo jajca za nekaj ur v čisto vodo.

Metalne vaje s kake pol kilograma težko žogo. Vaja ugodno vpliva na ramenske in životne mišice.

KAKO SI POMAGAMO:

Ohranimo si mladost!

Zmeraj več ljudi je, ki se po napornem tednu, ki so ga preživeli v mestu med štirimi zidovi, odpravijo v naravo, kjer si privoščijo svežega zraka, gibanja in mnogo spanja. Pri tem ne mislimo na dolge izlete z vlakom ali avtomobilom niti na izdatne pojedine v slovitih podeželskih gostilnah. Takšne zabave mirno prepustimo tistim, ki se na vse mogoče načine trudijo, da bi se čimprej postarali. Kljub temu pa si kdaj pa kdaj le privoščimo kakšen tak izlet, kajti sprememba dobro del in marsikatera vabljalnost izgubi precej čara, če se ji vdamo.

Sicer pa si izberite za svoje nedelje (ali sobote in nedelje, če vam je mogoče) tak izlet, ki vam bo zagotovil dovolj gibanja in oddiha in vas telesno in duševno pripravil na prihodnji delovni teden. Napore, ki jih dan za dnem prinaša poklicno življenje, boste tako mnogo lažje prenašali.

Radi bi vam predlagali spored za konec tedna, ki pa ga boste seveda po svojem okusu prilagodili.

Gotovo ste se že mnogokrat odločili, da boste redno vsak dan četrte ure telovadili, nič manj pogosto pa ste si izmislili kak dober razlog, da ste se malce poležali in tako žrtvovali vašo jutranjo telovadbo. Naš spored je sestavljen tako, da bo izravnal ne ljube posledice takega načina življenja.

V soboto se takoj po kosilu odpeljite od doma. Vaš cilj naj bo le kakih 30 km oddaljen od mesta, več ne. Ko prispete, se najprej preoblecite. Ob vročih dnevih so najboljše oblačila kratke hlače; če vročine ni, si čez kopalno obleko oblecite dolge hlače in pullover. Brž ko se razgibljete in ogrejte, pullover in hlače slecite in si privoščite osvežujočo zračno kopel. Na nogah imejte telovadne ali teniške copate.

Prvi dan ne počnite ničesar, kar bi vas malo več utrujalo. Pojdite na kratek, recimo polurni sprehod in se pri tem izdatno in globoko nadihajate. Nemara vas bo zamikala igra z žogo; ne morete si misliti, kako vam bo to koristilo. Po žoganju pet minut tecite; če začutite zbadanje ob strani, nekaj časa hodite, potem šele spet tecite. Vmes kdaj skočite v višino, poskušajte se recimo z roko dotakniti veje, drugič pa spet v daljino, preskočite na primer jarek. Naj vam ne gre za vrhunske dosežke, poglavito je, da si razgibate telo.

Sedaj pa kar žarite od vročine in čisti zrak je dobro osnažil vašo pljuča. Čutite prijetno utrujenost. Okopajte se, oprhajte

se z mrzlo vodo, nato pa pojdite — če resnično hočete napraviti pomladitveno počivalno kuro — nemudoma spat.

Brez večerje? Tako je, brez večerje. Pojejte samo skodelico zelenjadne juhe ali nekaj sadja, malo berite, da si preženete druge misli, nato pa prijetno zaspite. Predtem še poskrbite, da bo okno nastežaj odprto.

Prihodnje jutro navsezgodaj vstanite in se bosi sprehodite po rosi. Čudovito se boste počutili. Dobro se sprehodite in pazite na pravilno držo: hrbet pokonci, trebuh noter. Vsakih 50 ali 100 metrov za nekaj sekund hitro stecite. Brž ko se ogrežete, slecite pullover in dolge hlače, pa tecite dalje v kopalni obleki. Včasih se ustavite in globoko vdihnite. Čez pol ure se vrnite, otrite pot s telesa z mokro gobico, zlezite nazaj v posteljo in zaspite. Če se vam spanec ne posreči, tedaj jutro mirno prelenarite.

Uro pred zajtrkom, ki naj bo kar pozno, se pripravite k telovadbi. Tu na prostem lahko poskusite tudi take vaje, ki jih doma ne morete.

Na glavi nosite košaro, to sijajno krepki hrbtenici.

S sekiro krepko zamahujte čez glavo. Ta vaja pregiba mišice lakti in jači trebušne mišice.

Plezalne vaje ne budijo samo telesnih moči, ampak tudi spomine na otroška leta.

Za skakalne vaje je poseben primeren visok štor ali pa nizek zid, ob katerem je mehek pesek ali mah.

In za konec omenimo še tek po gozdu, ki bo oživil v vas vso indijansko romantiko otroštva, hkrati pa vam sijajno pregibal telo.

Če so možnosti, pojdite plavat v reko ali potok; če ne, se dobro oprhajte, čeprav kar z vrtno cevjo.

Slednjič lezite za pol ure v ležalnik. Potem pojdite kosit in pojejte vse, kar vam zadiši. Po kosilu nekaj ur počivajte, nato pa počnite, kar vas je volja. Potrebno količino gibanja ste že prej prejeli.

Lahko zbijate žogo, veslate, delate na vrtu, berete ali plotete. Nemara vam bo po godu sprehod. Ko se vrnete v mesto, večerjajte samo nekaj zelenjadne juhe ali sadje, po jedi pa takoj v posteljo, čeprav je še zgodaj. Spali boste sijajno in prihodnje jutro boste čili in veseli odšli na delo.

Vas preseneča preprostost tega pomlajevalnega in osvežilnega sporeda? Ravno preprostih stvari v življenju največ pogrešamo. Treba jih je doživeti in že po dveh mesecih začutimo pravo spremembo. Dmov se vračamo krepkejši in — če lahko tako rečemo — modrejši. Vse naše bistvo se v stiku z naravo obogati. Zavoljo pravilnega razmerja med počitkom in gibanjem se telo prerodi in sprosti vseh škodljivih snovi.

Taki weekendi so eno najmočnejših sredstev, ki nam ohranjajo mladost.

Mešalnik mi pomaga kuhati

Grahova juha

20 dkg grahovitih zrn, 3 dkg maščobe, pol drobne čebule, sol, za okus nekaj kolesčkov salame ali košček suhe slaninice.

Grah kuhamo z 2 skodelicama vode in zrezano salamo ali slanino. Še vroč, kuhan grah stresemo v mešalnik ali mikser, dodamo večkrat prerezano čebulo in sol in piriramo vse skupaj pol minute. Medtem segrejemo mast, zlijemo nanj piriran grah, zalijemo s toliko vode, kolikor potrebujemo juhe. Vre naj kakih 5 do 10 minut. Juho serviramo s prepraženimi kruhovimi kockami in seseklim drobnjakom in peteršiljem.

Jetrni cmoki z govejo juho

Za govejo juho vzamemo en zavitek umetne goveje juhe. Cmoki: 10 dkg jeter, pol drobne čebule, pol stroka česna, pol zemlje, 1 jajce, sol, poper, majoran, sesekljan zelen peteršilj.

V mikser damo vse za cmoke naštete sestavine. Jetra prej nekajkrat prerežemo, kožice porežemo, zemljo zdrobimo. Mikser naj teče dve minuti. Posodo povežemo v skledo in pustimo poveznjeno na zmesi in počakamo, da se kruh napoji, tekočina pa izpod posode odteče. Iz mase naredimo majhne cmoke. Nateklo tekočino odlijemo v juho, ki nam je medtem zavrela v kozici. Cmoke pazljivo zakuhamo, vro naj prav počasi 5 minut, posodo potegnemo na kraj, kjer naj juha stoji pokrita še 10 minut, da se cmoki lepo napoje.

Sadno-mlečna pijača

2 skodelici mleka, skodelica sadja (narezanih jabolk, hrušk, sliv, malin, jagod itd.) 1 jajce, žlica sladkorja.

Vse dodatke damo v mešalnik in mešamo dve minuti. Pijačo nalijemo v kozarce in serviramo.

Kmetijska šola v Tinjah

bo v začetku novembra 1961 začela s poukom, ki traja do konca marca 1962.

Starše prosimo, da dobro premislijo, kam bodo poslali sina, da si pridobi gospodarsko izobrazbo. V Tinjah si pridobi, če hoče, poleg gospodarske izobrazbe še umsko-srčno izobrazbo.

Ti fant pa, ne zamudi zadnje prilike, da si pridobiš še najnujnejše znanje za življenje!

Prijavo ali pa vprašanja naslovite na:
Kmetijsko šolo v Tinjah —
B. Bildungshof, Tainach.

Vodstvo Kmetijske šole v Tinjah

Šoferski kotichek

Multi grade oils — olja za vse letne čase

Ena od osnovnih lastnosti, ki jih mora imeti dobro olje za mazanje motorjev z notranjim zgorevanjem, je ta, da se viskoznost pri spremembi temperature čim manj spreminja. Olje postaja, odvisno od vrste surovine, z naraščajočo temperaturo bolj ali manj redko — in obratno: če temperatura pada, postaja gostejše. To spreminjanje olja s temperaturo karakteriziramo z viskoznostnim indeksom. Pravimo, da ima olje, čigar viskoznost se le malo spreminja s temperaturo, visok viskoznostni indeks, in olje, čigar viskoznost se močno spreminja s temperaturo, pa nizek viskoznostni indeks. To spreminjanje viskoznosti olja s temperaturo terja, da praviloma uporabljamo za mazanje motorjev poleti gostejša olja kakor pozimi.

Če bi uporabljali za mazanje motorjev poleti in pozimi navadna motorna olja iste viskoznosti, bi bilo redko olje poleti preredko, gsto olje pa pozimi pregosto. Osnovni problem predstavljajo hladni zimski dnevi, ko je olje izpostavljeno velikim temperaturnim razlikam, tudi od —25 do 130 stopinj Celzija in mora kljub temu zadovoljiti vsem zahtevam mazanja. Če hočemo zagotoviti mazanje pri startu ob nizkih zunanjih temperaturah, moramo uporabiti redko olje, ki pa ne izpolnjuje pogojev mazanja pri visokih temperaturah. Isto se zgodi, če hočemo izpolniti zahteve mazanja pri visokih temperaturah in izberemo viskoznejše olje; to olje ne bo ustrezalo pri nizkih temperaturah, ker bi pri startu motorja hitro prišlo do maznih mest. Motor bi nekaj trenutkov deloval z mejnim trenjem. Tako bi v obeh primerih zaradi medsebojnega mejnega trenja nastala prekomerna obraba motornih delov.

Ta problem so proizvajalci motornih olj rešili tako, da uporabljajo za izdelavo redkejših olj boljše surovine in še te skrbneje obdelajo oziroma rafinirajo ter tako dobijo osnovna olja z izredno visokim naravnim viskoznostnim indeksom. Tem oljem je treba, odvisno od surovine, iz katere je bilo izdelano osnovno olje, dodati prav malo ali celo nič kemičnih dodatkov za povečanje viskoznostnega indeksa, ker že sama po sebi dosežejo vrednost indeksa okoli 100. S tem so dobili vrste motornih olj, ki zadovoljivo omejujejo spreminjanje viskoznosti s temperaturo. Za viskoznejša letna olja niso potrebni tako visoki viskoznostni indeksi, ker so izpostavljena manjšim temperaturnim razlikam.

Pred nekaj leti so običajnim viskoznostnim gradacijam motornih olj od SAE 5 W do SAE 50 dodali olja za vse letne čase, ki se na tržišču dobijo pod različnimi imeni: Multi Grade Oils, All Climate Oils ali Mehrbereichsöle. Označujejo jih različno, s SAE 5 W/20 ali SAE 10 W/30, odvisno od tega, za katere viskoznostne gradacije jih lahko uporabljamo. Oznaka SAE 10 W/30 pove na primer, da se to olje lahko uporablja povsod tam, kjer bi ustrezala kategoriji viskoznostna gradacija od zelo lahkega zimskega motornega olja SAE 10 W do srednjega letnega motornega olja SAE 30. To pomeni, da tako olje lahko uporabljamo z enakim uspehom poleti in pozimi.

Kako so dosegli kakovost tega olja? Osnovnemu olju, ki je imelo že samo po sebi zelo visok viskoznostni indeks, so dodali dodatek na osnovi sintetičnih organskih spojin in z njim omejili spreminjanje viskoznosti olja s temperaturo na minimum. S tem so uspeli povečati viskoznostni indeks motornega olja od običajnega 95 na 135 in tudi več. Ta dodatek ima lastnost, da deluje le pri visokih temperaturah. Pri nizkih temperaturah nima na viskoznost olja skoraj nobenega vpliva, pri visokih temperaturah pa preprečuje, da bi postalo olje redkejše.

Olja za vse letne čase imajo zaradi tega to prednost, da so pri nizkih temperaturah dovolj redko tekoča ter omogočajo lahek start v mrzlih dneh. Zmanjšujejo obrabo kovinskih delov s tem, da dosežejo hitrejšo omočitev drsnih ploskev pri startu in da ustrezajo zahtevam mazanja pri visokih temperaturah.

Ta olja so prikladna za podnebja z velikimi temperaturnimi spremembami. Za uporabo olja za vse letne čase odpadejo menjavanja z letnega na zimsko motorno olje in se splošno dosežejo boljši pogoji mazanja motorjev z notranjim zgorevanjem.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Prvo srečanje

Dozorelo sadje in krompir sta naznanjala, da se je počasi priplazila jesen, poletje se je poslavljalo. To je dijak opomnilo, da se počitnice bližajo h koncu. Polagoma so začeli spravljati perilo in druge potrebščine v kovček.

Naglo je prišel dan odhoda. Vzel sem kovček in jo z očetom mahnil proti postaji. Vlak je bil poln ljudi, med njimi mnogo dijakov, starejših in mlajših. Starejši so sedeli v kotu, puhali dim in nekateri metali »ase«. Mlajši so sedeli poleg staršev in zamišljeno gledali skozi okna. Nekateri so se vračali na različne gimnazije, nekateri pa so bili namenjeni na novo ustanovljeno gimnazijo, o kateri so imeli ljudje v vlaku toliko povedati.

Iz stroja so se valili oblaki dima in pri odprtih oknih so letale saje v voz. Molče sem sedel poleg očeta. Nemiren sem se nasmehal zdej na to zdaj na drugo roko. V duhu sem gledal na prvi dve leti svojega gimnazijskega študija. Čeprav se nisem posebej domačega počutil v tistem kraju, mi je bilo vendar tesno pri srcu, ker se nisem vračal tja.

Bil sem med tistimi, ki so bili namenjeni postati prvi učenci nove gimnazije. Kakšni bodo novi profesorji, novi sošolci? Ne da bi si znal odgovoriti na ta vprašanja, so mi misli uhajale drugam: bolj me je skrbelo, kako bo v Dijaškem domu, kjer bom odslej med šolskim letom živel.

Kako je bilo pretekli dve leti? Hm, od strani sogojencev je bilo treba marsikaj požreti. Od strani predstojnikov? No, krivice nam pravzaprav niso delali. Včasih sem si pa le želel malo več zaščite pred prenapetostjo. Ker je navadno nisem našel, sem polagoma čutil, kakor da se je začela dvigati nevidna stena nezaupanja med menoj in predstojniki. Razmerje do njih je postalo in ostalo hladno. Domačnosti in topline sem najbolj pogrešal. »Kako bo na novem kraju?« je vrtalo v meni.

Vlak je močno zapiskal in naznanil, da se bliža zadnja postaja. Zdramil sem se in izstopil. Kar vsulo se je dijakov, ki so prihajali iz Roža in Podjune. Nosili so velike težke kovčke in vrsta se je le počasi pomikala proti izhodu, kjer se je reka ljudi razlila po ulici. Lepo število dijakov je molče stopalo poleg staršev proti Mohorjevi hiši. Tam je Dijaški dom za dijakove nove gimnazije, torej tudi moj novi dom, ki naj mi nadomesti rodnega. »Bo dom?« je zopet zavrtalo v meni.

Kar bal sem se prvega srečanja. Vedel sem, da bo prineslo prvo presenečenje ali prvo razočaranje. Z očetom sva prišla v drugo nadstropje in stopila skozi velika vrata. Od mize nama je stopil nasproti gospod srednjih let nasmejanega obraza. Na najin pozdrav je kar zapelo iz njega:

»Amen! Bog vaju sprimi!« In naju je rokujoč posadil za mizo.

»Bog vaju sprimi!« mi je zvenelo po ušesih. To je bilo prvo presenečenje: na domačo besedo sem dobil v odgovor domačo besedo. Tako dobro mi je to delo... Več: v tem odgovoru sem čutil nekaj tiste topline in dobrohotnosti, ki sta ju znala položiti v ta pozdrav oče in mati, ko sem prihajal domov na obisk.

Počasi se je začelo tajati v meni. Začetek je dober, me je obšlo. Potem je prišla prva bomba.

»Imaš dobre noge? Veš, tu bo treba znati tudi poskočiti!«

»Učiti se, ste hoteli reči, gospod, učiti, kaj ne?« Oče so malo dvignili roke, se naslonili na mizo in se vprašujoče zadržali gošpodu v obraz.

»Ne, ne, ste že prav razumeli, oče, najprej poskočiti!« In da bi očetu razpršil zadnje dvome, je gospod ves v ognju pojasnjeval: »Res, poskočiti! Pa dobro poskočiti, naravnost zdvijati se morajo mladi fantje! Le tako morejo potem sestri h knjigam, pri njih ure in ure preždeti in se pridno učiti.«

Meni so se začele prsi kar hitreje dvigati, obraz pa širiti v zadovoljen nasmeh. Saj: kdo pa naj vedno čepi pri knjigah? Mlad človek gotovo ne!

Očetu pa ni šlo v glavo, to sem videl. Dvomljiv nasmeh jim je zaigral v levem kotu ustnic, nekoliko so se popraskali po glavi in kot v opravičilo, da to zame itak ne pride v poštev, dodali: »Naš bo koj bolj sedel, veste, je invalid.« In so razložili, kako sem se bil pred letom nabodel na vile in sem res še zdaj nekoliko krumpasto hodil.

Toda gospod se ni dal ugnati in je vrgel drugo bombo: »Peti pa gotovo znaš, kaj?«

Obraz se mi je raztegnil v prisrčen nasmeh: »Malo pa že.«

»No, no, pa še nekam nizko godeš! Boš basiral. Basov bo gotovo malo!« In me je krepko potrepljal po rami. Še danes se mi zdi, da mi je ta čas bilo kakor mačku, kadar ga pogladiš po hrbtu.

Ko sva z očetom odhajala v spalnico, so še vedno nejeverno majali z glavo. Zdelo se mi je, da pod nos godejo zase: »Hm, poskočiti..., peti...! Hm...«

Jaz sem si potlej postlal posteljo; oče pa so zamišljeno stali poleg mene, nazadnje pa le spravili iz sebe: »Fant, kako bo?«

»Že bo, oče, že bo!« sem veselo odgovoril. »Saj ste žili: poskočiti bo treba in peti!«

»Že, že, ampak učiti se tudi, — se ti ne zdi?« so se zgrozili nad mojim tako enostransko pojmovanim dijaškim življenjem.

»Seveda tudi, to se razume. Ampak, oče, ali ne vidite: tu bo veselo! In ker bo veselo, se bomo še učili veselosti!« je kar vrelo iz mene, da sam nisem vedel od kod.

Ta noč zadnja v življenju Agate Eme Schwarzkoblerjeve, da ima vse preskrbeti, kar si bo pozelela in izbrala. Tudi se lahko pusti nekaj priletnih žensk, da v noči ostanejo pri nji in da ji njo molijo, če bi tu in tam imela željo moliti.

Sedaj se je spet pripetilo, da je brat Jurij zbudil splošno pozornost in, smem tudi zapisati, splošno zadovoljnost. Jaz sem tičal na svoji klopi in nisem pristopil k nji, da bi jo pred vsem svetom pripoznal za svojo; mučila me je še vedno svetna ošabnost. Brat Jurij pa je zopet priskočil, jo vzel v svoje roke ter jo prenesel z odra na voziček, da je rožljalo železje in da so ženske takoj tičale v glasnem joku. Agata je celo dopoldne veliko trpela, trpela je muke, kakor jih peklenšček hujših izmisliti ne more. Ni torej čuda, da jo je v tistem hipu, ko jo je Jurij jemal z odra, zapustila zadnja moč in da je v nezvesti omahnila v njegove roke. Ta se ni dolgo pomišljala: skočil je z njo na voz, sedel tik nje ter jo objel okrog pasa z močno roko, da ni mogla pasti s svojega sedeža. Njena glava je omahnila na njegove rame, on pa je lahko dušno vzdiknil: »Poženi, Schwaiffstrigkh!« In Mihol je pognal konjiča, dasi je sedel na vozu človek, do katerega ni imela pravica nobene moči. Helebardirja sta stopala ob vsaki strani voziča, ljudstvo pa je Jurija glasno hvalilo. O meni ni govoril nihče. —

Loško ženstvo se tisto popoldne ni hotelo pomiriti. Glavni srd se je kuhal proti

Nadaljevanje pisma č. g. Vinka Zaletela iz Argentine mora začasno izostati, ker je gospod tako zelo zaposlen s predavanji s slikami o Koroški med Slovenci v Argentini, da ne utegne pisati. Naši rojaki ga povsod prisrčno sprejmejo in naval je tako velik, da mora večkrat predavanja ponoviti, da zadovolji vse obiskovalce. Ur.

Veselo je pol življenja za vsakega človeka, za mladega gotovo več. To me je popolnoma prevzelo. Zame je bil led prebit s tem prvim srečanjem, ki je bilo prvo presenečenje.

In je bilo potlej res veselo tisto leto in še pozneje. Res je bilo treba poskočiti — in smo to radi storili, tudi jaz s krumpasto nogo! Tudi peli smo: jaz sem basiral, kot mi je gospod napovedal! In teater smo igrali!

EMILIJAN CEVC:

JABOLKO

(Iz zbirke PREPROSTE STVARI)

Poglej, dekle, jabolko! Že ves mladi mesec ga hranim vrhu predalnika, ob pisnem kipcu Matere božje pod stekleno kupolo — jabolko zaobljube, jabolko zvestobe, jabolko spomina.

Spomina na tisti lepi večer, ko se je sonce kakor velik ognjen cvet pogrezalo za gore in sem ti rekel: »Glej, zdaj bo izginilo... Kaj če se ne povrne več?« Tedaj sem začutil, kako se je tvoja roka na vso moč oklenila moje.

Netopirji, dobri sli noči, so zapuščali podstrešja. Hišam so se vžigala okna in svetila v noč kakor velike kresnice. Zrele rumene buče so ležale med opustelimi brazdami polj, kakor bi bile trudne od nabrekliosti. Gore so bile podobne čredi zasoplih živali, ki počivajo po svatbenem divjanju; počasi so se oddihale. Kakor studenci krvi iz črnih ran so curele sence iz gorskih razpok ter se kakor algovje v stoječih vodah razrašale v dolino, noseč s seboj nov, vlažen duh jesenskih gozdov.

Tisti večer si imela modro krilo, toda mrak ga je potapljal v temno sivino. Lasje so ti bili kakor listi divje trte ob oknu.

Sla sva proti vasi in bil sem vesel, kot bi mi bil kdo prišel povedati: »Nocoj te sam večni Bog pričakuje na klopi pred hišo. Podoben je svetopisemskemu očaku, ki bedi nad svojo čredo.«

Ko sva se ustavila na mostu, se je lovilo v vodi večer s srebrnim lesketanjem. Včasih je priplaval temnorumen list. — Nikoli še nisem občutil toliko ljubezni do te olivne vode; dobivala je prav poseben duh, ki se je družil z vonjem večera, zemlje in plovov.

Bil sem pijan od tega vonja po zrelosti, ki ga je vhljala jesen v žile zemlje, vonja dobrega izobilja in polnosti.

li! In... Lahko bi še našteval, same drobne stvari, a za mladega človeka velike, pa sklenem: ... in prav zato, vsaj meni se tako zdi, ker smo imeli priliko, da smo poskočili, se pretegnili, zapeli, se razživeli, smo se tudi učili, da, več ali manj pridno učili... Saj ni bilo vse z rožicami poslano, o ne! Udobnosti — jako malo! A eno smo čutili: v tem našem Dijaškem domu je bilo nekaj razumevanja, domačnosti, topline, kot ima to v izobilju samo rodni dom. In to je za mladega človeka odločilno. In še nekaj, tudi v šoli je šlo vse v redu!

Štiri leta so minila od tega prvega srečanja. Kmalu pride naslednje. Kajpak: to pot me ne bo nič skrbelo; saj vem: iz rodne doma pridem zopet v naš Dijaški dom.

Študent.

In sredi težkega dihanja večera si mi darovala od svojega preobilja rdečerrumeno jabolko. Tvoja roka je bila še umazana od gozdne zemlje — globoko spoštovanje sem občutil do nje.

Jabolko je bilo toplo in dišalo je kakor čebelni panj in nageljnov cvet. Vse do danes ga ni zapustil vonj po tvojem oblaku.

Na vasi igra stari Jože na harmoniko. Vem, da se najlepše stvari srečajo le enkrat v življenju.

Vsa moja ljuba dežela se skriva v tem jabolku, dežela, ki je spočela drevo in rožnati cvet na njegovih vejah v lepi pomladi. Škrjancu je pesem onemela v grlu, ko je v mladem jutru zagorel sadovnjak v rožnatobelih ognjih. To so bila jutra z lahno meglo, polna vonja po pomladi in mladih travah. Priletele so čebele z velikimi očmi in bile cvetovom za ženitvene posredovalke.

Ob procesiji Rešnjega Telesa je pognala jablana, žito in travam in vsem rastlinam božja moč iz korenin in v cvetove in liste.

In neke noči je veter osul jablanam cvetje. Toda na vejicah so se že napenjale zelene kroglice ter se večale iz dneva v dan, pokorne pradednim postavam rasti in življenja. Če sem se dotaknil raskave skorje dreves, se mi je zdelo, da pod njo nekaj trepeti, in bilo mi je, kot bi gladil roko dobremu starcu, ki deli otrokom orehe ter jim pripoveduje davne zgodbe.

Poleti je gorelo nebo, da so vsi studenci presahnili in je vsa narava zvenela v zamolklem ječanju, kot bi slišal jek duše če živali. Potem se je ulil dež in ni nehal, dokler se ni nad dolino razpela mogočna mavrica.

V visoko travo so začela padati prva jabolka.

(Dalje na 8. strani)

Visoška kronika

54.

Dr. Ivan Tavčar

Glavar in asesorji so v hipu vstali, sneli klobuke ter jih položili pred se. Ko je bilo pismo odpečateno, ga je predsednik prečital. Danes več ne morem povedati, kaj je bilo zapisano pod težkim pečatom, ker je od tedaj preteklo že skoraj dvajset let. Toliko se še spominjam, da je škof zapovedal in dal vsakemu vedeti in v znanje, da je v pravdi Agate Eme Schwarzkoblerice pregledal vse, kar se je zapisalo in zaslišalo, in da je prepričan, da se ne bo dobil dokaz, ki bi dognal resnico proti vsakemu dvomu. Navsezadnje je Joannes Franciscus zapovedal in vsakemu, ki hoče poslušati, naznanil, da naj se nad obdolženko poizkusi z vodo, in sicer tako, da bodi očiščena, če pride na katerikoli način živa iz vode. Čas za božjo sodbo se je določil na drugi dan ob devetih zjutraj, in sicer na mestu, kjer se pod škofjo Loko zlivata obe Sori ena v drugo.

S tem je bila razprava tistega dne dosegla svoj konec, in glavar je odredil, da se naj obtoženka odvede v zapor v mestni hiši, da naj se ji odvzamejo težke verige in da bodi ondi zaprta vso noč, dokler se je ne odvede na kraj, kjer bo voda dokazala njeno čistost ali njeno hudobijo! Občini se je obenem zaukazalo, ker je mogoče, da je

Marksu Wulffingu, ki je po splošnem mnenju ženstva krivo pričal. Mesarica, pekarka, mati Bergantova ter dekle in posli so iskali to krivo pričo po vsem mestu. Okrog pete ure so zasledili Marks v Oslovski ulici, ko je vstopil k Bergantu. Ni bil še dobro sedel, že je mrgolela Oslavska ulica od razburjenih žensk, starih in mladih. Bergant, zvit možakar, se je vedel tako, kakor so okoliščine kazale: pozval je Marksa, da naj zapusti gostilno, ker pri njem ne dobi pijače. Marks je občutil sramoto tega poziva, takoj je vstal ter v svoji ošabnosti stopil v Oslovsko ulico. Babnice so kar zapiskale in se pognale vanj. Ker je bil silno močan, se jih je od pričetka ubranil, odrival jih je od sebe ter se tako preril na trg. Tam pa je bilo sovražnic vedno več. Prve so bile prišle praznih rok, poznejše pa so že nosile metle v rokah. Prav nič niso govorile, le opletale so ga, da je Marks kmalu spoznal, da mu ne bo več dolgo ostati. Prenesel je še nekaj udarcev, nato pa se je spustil v dir proti vodnim vratom. Ženske pa za njim kakor tolpa lovskih psov za zajcem, katerega je vzdignila iz resja na brdu. Niti nazaj si ni upal pogledati. Drl je čez most mimo kapucinske cerkve, kjer so delali zidarji. Ko so ženske pripodile Wulffingovega sina mimo, so ti zidarji takoj spoznali, kaj se godi. Vsulo se je malte in apna na mimoletčega, da je Marks izgledal ko zid, ki so ga ravnokar na novo ometali.

Tako neslavno se je končalo pričevanje Marksa Wulffinga! Od tistega dne je bil izginil, da niti lastni ljudje niso vedeli kam. —

Pa še nekemu se je slabo godilo tisto popoldne. Takoj ko se je prebralo škofovo pismo, je hitela Rozalija Fruebergerjeva po najbližji stezi proti domu. Sodniki, za katerimi sem hodil jaz, pa so polagoma z množico prikorakali na trg ter se ondi ravno pred Fruebergerjevo hišo med sabo poslavljali. Stari pl. Frueberger se je poslovil od vseh, in kar videlo se mu je, da je zadovoljen sam s sabo in s častjo, ki mu je šla kot asesorju. Nič hudega sluteč je stopil v vežo svoje hiše.

»Glej, glej,« — ga je sprejela lastna žena — »si vendar še prišel domov? Sem že mislila, da si jo popihal s kako Putifarko —«

»Kaj pa je —« je vprašal nedolžno.

Pa stara ni dobila časa, da bi bila odgovorila, ker se je mlada Rozalija prikazala na bojišču.

»Ne veste, mati — kar nikamor si pogledati nisem upala, tako me je bilo sram! Pomislite, naš oče je hotel, da bi jo slekli in da bi jo on preiskal po celem nagem telesu!«

Spustila se je v silen jok. Stara pa ni jokala, ampak na tak strupen način je ozmerjala svojega moža, da je stari Frueberger kar hitro zlezal v stransko sobico.

Tako je Bog še tisti dan kaznoval oba najhujša nasprotnika naše Agate! (Dalje)

